БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

45-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

№ 89 (1687)
1968 оной
апрелиин 14.
воскресени

сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

[..]АЛИЗМЫН ЭХЭ ОРОН [..]УУЛИНАЙ НЮУСЫЕ АНХА [..] ШЭНЖЭЛЭН ЭЛИРҮҮЛЭЭ

[..]Москвада баярай суглаан болобо

[..]орон апрелиин 12-то Космонавтикын үдэрые тэмдэглэээ. [..]дай түлөөлэгшэдэй, ниислэл хотын гарнизоной сэрэгшэ[..]аан Кремльдэхи съезднүүдэй ордон соо болобо.

[..]предприятинууд болон эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, [..] эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад, Советскэ Союзай ба ян[..]гүүдэй маршалнууд, Совет Армиин генералнууд болон [..]тийна ба Соведэй хүдэлмэрилэгшэд зал соо суглараа. [..] ёнгосонуудые, шэнжэлгэ хэдэг хэмэл ододые, ракетэнүү[..] сугларагшадай дунда бии.

[..]И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косы[..]зуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, [..]А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, П. Н. Де[..] Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, [..]ев, М. С. Соломенцев болон бусадай ерэхэдэ, суглаашад ехэ [..]гтаа. СССР-эй летчигууд-космонавтнууд парти, правительст[..]лэгшэдтэй хамта ерэжэ, президиумдэ һууринуудаа эзэлбэ.

[..] Москва хотын ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдко[..] **В. Ф. Промыслов** нээгээ.

[..] шэнжэлэгшэдэй арюун тунгалаг дурасхаалые суглаанда [..]нутын туршада дуугай байжа ёһолон тэмдэглэбэ.

[..]Наукануудай академиин президент, академик **М. В. Келдыш** [..] замбуулинай хизаар дайдые совет эрдэмтэдэй шэнжэлгын [..]эхэ байһан һүр жабхаланта хэрэгүүдые элирхэйлэн харуу-

[..] шэнжэлгын талаар Соведүүдэй ороной туйлаһан амжал[..]ун түрэлтэндэ социалис байгуулалтын заяаһан гайхамшаг [..]тын эли тодо гэршэ жэшээнүүдэй нэгэн болоно. Замбуу[..]гын талаар дэлхэй дээрэ анха түрүүн манай ороной захал[..]ёрдохи арбан жэлэй эхин дээрэ Космонавтикын һайндэрые [..]нэжэ байнабди.

[..]рые илангаяа үргэн ехээр шэнжэлгын жэл болоо һэн. Тии[..] хамагһаа түрүүлэн һара дээрэ автомат станцияа дорьбоо[..] буулгаһан, һарые тойрожо ниидэхэ түрүүшын хэмэл одо [..] Замбуулиниие шэнжэлгын талаар туйлагдаһан эдэ ехэ ам[..]лтын гансахан хани бологшо һарын бүридэл тухай олон [..] шэнжэлгэ хэхэ арга олгоо. «Луна-14» гэжэ автомат стан[..] шиидхэхэ хэрэгтэ үшөө ехэ туһа хүргэхэ байха гэбэ.

[..] бүхы дэлхэй дээрэ һонирхол, гайхал үүсхээшэ «Вене[..] автомат станци ниидхүүлһэн онсо гайхамшаг туйлалта [..]гээр хөөрөө. 1967 оной октябриин 30-да Советскэ Союз[..] хэмэл ододой замбуулинда өөһэдөө, хүнэй хабаадалгагүй[..] залгалдаһан тухай хэлэхэ зуураа, замбуулин соогуур саа[..]һаар тамаран шэнжэлхэ хэрэгтэ шухала удха шанартай [..]онгыгээр элирхэйлэн тайлбарилба.

[..]тэлэй хэмэл ододоор дамжуулан (эдэнэй тоо 210 болонхой) [..] шэнжэлгэнүүд тушаа М. В. Келдыш ехэ анхарал хандуулаа. [..]эйн хэмэл ододые ажал хэрэгтээ ашаглаха асуудалнууд дээ[..]үехэ Октябриин 50 жэлэй ойн үеэр манай орон дотор «Ор[..] 20 гаран станциин ашаглалгада оруулагдаһые һануулба. [..]-1» гэжэ хэлхээ холбооной хэмэл одоной туһаламжаар тү[..] дамжуулгануудые барижа абаха арга Сибириин, Алас[..]нын хойто хизаарай ба Дунда Азиин хэдэн олон нютагуу[..] миллион зондо олгогдонхой. Замбуулинай техникын саа[..]хэдэ, телепрограммануудые гэрэй телевизорнүүдээр сэхэ [..] холбооной хэмэл одод бии болгогдохо, ниидэжэ ябаһан хэ[..]ной ямаршье нютагта дамжуулгануудые сэхэ хараха ар[..]байха гэжэ эрдэмтэ ажаглаа.

[..]одой наладчик **Б. С. Маслов** трибунада гараба. Космонав[..] манай хамтын һайндэр болоно. Энэ халаа шахтёрой ба ме[..]шина бүтээгшын, эрдэмтын ба колхознигой һайндэр—тү[..] ажалай вахтада жагсагшадай, коммунизм байгуулха зо[..]хараалһан программые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула [..] ажаллагшадай һайндэр мүн. Манай дэлхэй дээрэхишье, [..] хэрэгүүд хоорондоо холбоотой байдаг гэбэ.

[..]ЛКСМ-гай нэгэдэхи секретарь **В. П. Трушин** Космонавтикын [..]дуулан, эндэ сугларагшадта Москвагай залуушуулай үмэ[..] маршалга хүргөө. 1917 оной Октябрьда Үбэлэй ордониие [..] революционно матросойшье, түрүүшын табан жэлнүү[..]ье, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Москва [..] баатараар тулалдаһан солдадайшье, Казахстанай тала дай[..] буразда гаргаһан шэнэ газар элдүүрилэгшынишье габьяа [..] шэнжэлгын талаар туйлаһан амжалтанууд доторнай бии [..]нуудай залуу үетэндэ бии байгаа бүхы һайн юумэн манай [..] үбгэ эсэгэнэрһээ — революциие хамгаалагшадһаа, табан [..]тарнуудһаа, фашизмые һүнөөгшэдһөө уг унгитай юм гэжэ [..]хэлэбэ. Манай үеын хүн — энэ хадаа эрэлхэг зориг, сам[..] хамагһаа түрүүлэн шэнжэлэн элирүүлһэн баатаршалга, [..] үеынхидэй революционно абьяас, коммунис ёһоной гүн эти[..] агууехэ хэрэгтэ заха хизааргүй ехээр шүтэлгэ, дүлэтэ [..] революциин дайсад тушаа буурашагүй зэбүүрхэлыень уг [..]баһан хүбүүд, басагадай ажалай шэн габьяа болоно.

[..]летчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой, полковник **П. И.** [..] хэлээ: Баяр ёһололой боложо байһан энэ үдэр бидэнэй ан[..] түрүүндэ Коммунис парти тээшэ, тэрэнэй дайшалхы штаб [..]нтральна Комитет тээшэ хандуулагдана. Совет арадай аса[..]гүүд, тэрэ тоодо замбуулинай хизаар дайдые шэнжэлгын [..]һан гайхамшаг амжалтанууд, энэл партитай таһаршагүй [..] юм.

[..]космонавтнууд, арад түмэнэй зүгһөө анхарал, дурлалгаар хо[..]хэй байдагбди, энэ ушар хүсэн дээрэмнай хүсэ нэмээнэ, [..] ямаршье даалгабари дүүргэхэ халуун эрмэлзэл түрүүлнэ гэ[..] үргэлжэлүүлэн хэлэбэ.

[..] мастернууд баярай суглаанда хабаадагшадта зорюулжа ехэ [..]

(ТАСС).

МАРТ 15 — **САБШАЛАН, БЭЛШЭЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА ХОЁР ҺАРА** — МАЙ 15

НУГАНУУДНАЙ НОГООГООР ХАЛЮУРАГ

● Бүхы сабшалан, бэлшээри эзэтэй болгохо. ● Гансахан үбгэд луговодуудта найдаад һуухагүй. ● Сабшалан һайжаруулха тусхай оньһожоруулагдамал бригада, отрядуудые ажахы бүхэндэ эмхидхэхэ. ● Тэдэндэ газар, техникэ даалгажа, үбһэ ногооной ургаса дээшэлүүлхэ тодорхой түсэб табижа үгэхэ. ● Эдэ асуудалнууд һаяшаг ажахынуудай луговод, милиоратор, агроном, сабшалан һайжаруулха оньһожоруулагдамал бригада, отрядуудай бригадирнарай семинар-зүблөөн дээрэ хэлсэгдээ.

ЯМАРШЬЕ УЛАРИЛТАЙ жэлдэ үбһэ ногооной үндэр баян ургаса абажа шададаг ажалша бэрхэ, шударгы габшагай луговодууд нютаг бүхэндэ бии. Үнэндөө тэдэнэй хэдышье оролдосотой һайнаар, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлбэшье һаань, гансахан хүрзэ лоом зэмсэгтэй хэдыхэн үбгэд луговодуудай хүсөөр бүхы сабшалангай ургаса эрид дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй.

Бодоод үзэел даа. Мүнөө колхоз, совхозуудта ехэнхидээ луговод бүхэндэ 150—200 гектар, зариманда 300—400 га хүрэтэр сабшалан даалгагдадаг гээшэ. Тэдэнэр эды ехэ газарые хайшан гээд һайнаар үтэгжүүлжэ, уһалжа хүшэхүрэхэб даа. Мэдээжэ ха юм. Луговодуудта тусгаар даалгагдаһан трактор, машина байха бэшэ. Тиигээдшье олонхи колхоз, совхозуудта хабартаа, зундаа сабшалан уһалха, үтэгжүүлхэ хүдэлмэри хэгдэһэн нэрэтэй болоод лэ, бэшэ тээнь тэндэ хон-жэн байдаг шуу.

Эгээл тиимэһээ республикын ажахынуудай бүхы 400 мянга шахуу гектар сабшалангай ехэнхинь бодото эзэгүй, жэлһээ жэлдэ уһалагдан, үтэгжүүлэгдэнгүй үлэдэг байна. Тэрэнһээл боложо, бүхы сабшалан дээрэһээ гектарай дунда зэргээр миил 4—5 центнер үбһэн абтана. Мүн колхоз, совхозуудай адууһа малшье үбһэ тэжээлээр оройдоол дүшэ-табин процент хангагдана гээшэ. Иимэ тулюур туйган байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй.

Теэд юу хэхэ ёһотойб?

Һаяшаг Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, Хүдөө ажахын министерство аймаг бүхэнһөө луговод, мелиоратор, агроном, сабшалан һайжаруулха тусхай оньһожоруулагдамал бригада болон отрядуудай хүтэлбэрилэгшэдые суглуулжа, гурбан үдэрэй семинар үнгэргөө.

Энээнһээ хойшо колхоз, совхоз бүхэндэ нуга сабшалан, бэлшээри һайжаруулха, ургасыень дээшэлүүлхэ тусхай оньһожоруулагдамал бригада, отрядуудые эмхидхэжэ, бүхэли жэл соо хүдэлгэхэ гэһэн асуудал энэ семинар-зүблөөн дээрэ табигдаһан байна. Тэдэ бригада, отрядууд өөһэдын мэдэлэй элдэб түхэлэй техникэ зэмсэгтэй байха, даалгагдаһан сабшалан дээрээ өөһэдынгөө хүсөөр наг шэбхэ гаргаха, минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, газарай хүрьһэ һайжаруулха хүдэлмэри хэхэ, мүн сабшалангаа уһалха, хэрэгтэй болоо һаань болдог, бургааһыень сэбэрлэхэ, элдүүрилхэ юм.

Тэдэнь ямар гуримаар эмхидхэгдэхэ болоноб?

Отряд, бригада бүхэндэ 15—20 механизатор байха, 8—10 трактор, тэдээндэ шагтагалжа сабшалан һайжаруулхада хэрэгтэй бүхы техникэ, зэмсэг үгтэхэ. Тэрэнһээ гадна бригада, отряд соонь газар уһалха хүнүүд — луговодуудай звено байха болоно. Хэрбээ нэгэ ажахын 5—6 мянган гектарһаа доошо бэшэ сабшалантай байгаа һаань, тэндэ отделени бүхэндэнь сабшалан һайжаруулха бригада эмхидхэхэ зэргэтэй. Харин 2—3 мянган га сабшалантай колхоз, совхоздо нэгэл отряд эмхидхэхэдэ таарамжатай гэжэ тоологдоно.

Нуга сабшалан дээрэ саг үргэлжэ хүдэлхэ тусхай бригада, отрядууд манай олонхи ажахынуудта түрүүшынхеэ эмхидхэгдэхэнь. Тиимэһээ тэдэниие эрхилхэ хүнүүдые һургаха, түрүү онол арга, дүршэлтэй танилсуулха шухала болоно.

Эндэ сугларагшадта сабшалан, бэлшээри һайжаруулха асуудалаар хэдэн лекци уншагдаа. Жэшээлхэдэ, сабшалангай хүрьһэнэй дээгүүрхиие, мүн үндэһөөрнь һайжаруулха асуудалаар хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат Г. Г. Куликов (туршалгын станци), сабшалан уһалха болзор, уһа табиха нормо, үбһэ ногооной шанар һайжаруулха арганууд тухай хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат М. А. Рампилова хөөрэжэ үгөө. Сабшалан һайнаар ашаглаха, тэндэ үхэр мал зүбөөр бэлшээхэ тухай хүдөө ажахын институдай доцент А. Г. Давыдов лекци уншаһан байна.

Удаань семинарта хабаадагшад Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда ошожо, сабшалан һайжаруулгада хэрэглэгдэхэ техникэ, зэмсэгүүдые болон тэндэхи уһалуурайн системын һубаг ханааб, хаалта боолтонуудые хараа. Жэжэ болдог хюһаха хүндэ рельсээр хэһэн волокуша, мүн томо болдог отолон хэршэхэ фрез-барабан, газарай хүрьһэ дээгүүрнь отолон зүһэхэ хүндэ дисктэй борной, хүрьһэ соолохо хадхууртай каток, ханааб гаргаха түхеэрэлгэ гэхэ мэтэ зэмсэгүүдые хүнүүд илангаяа һонирхон харана.

— Иимэ техникэ, зэмсэгүүдые бидэ хаанаһаа абахабибди? Манда үгы ха юм, — гэжэ хэншьеб хэлэбэ.

— Ажахынуудай бригада, отделенидэ тараагдашаһан, талаар хаягдашаһан иимэ техникэ, зэмсэгүүдые хуу суглуулжа заһаад, һэльбээд, сабшалан һайжаруулха бригада, отрядуудта үгэхэ ёһотой. Тиимэ техникын үгы һаань, «Сельхозтехникын» отделенинүүдтэ түргэн захил хэжэ асаруулха хэрэгтэй,—гэжэ республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо Б. Николаев харюусана.

— Эдэниие хэрэглэхэдэ ямар ашаг үгэнэб?—гэһэн асуудал гараба.

— Жэшээнь, дээгүүрээ нягтаран хатуу болошоһон хүрьһэтэй газарта энэ хадхууртай хүндэ түмэр каток шэрэхэдэ, агаар, уһанай оросо һайн боложо, ургасыень гектарай 2—3 центнерээр дээшэлүүлдэг,—гэжэ Ивалгын ажахын главна мелиоратор Г. Харитонов хэлэбэ.

Һүүлдэнь тэдэнэр эндэ үндэһөөрнь һайжаруулагдаһан сабшалан, бэлшээриин газар хараа.

— Энэ газарта хажуур далайхаһаа байха, малшье бэлшэдэггүй, орьё-торьё болдог, намаг байһан юм. Тусхай рельстэй волокуша болон фрез-барабанаар болдогыень хэршүүлээд, дисктэй борной шэрэжэ, һүүлдэнь хүндэ катогоор тэгшэлээд, олон жэлэй —житняк, костер безостый гэхэ мэтэ ногоо тарябди. Мүн зариманднь зелёнко хаяад, дээрэһээнь олон жэлэй ногоо тарябди. Тэндээ минеральна үтэгжүүлгэ тарааһамнай нёдондо, түрүүшынгээ жэлдэ гектар бүриин 14—15 центнер үбһэн гараа. Мүнөө жэлдэ 20—25 центнер ногоон абтаха байха,—гэжэ нүхэр Харитонов хөөрэнэ.

М. НАМЖИЛОВ.

Зураг дээрэ: газар уһалха «ДДН» түхэлэй оньһон түхеэрэлгые семинарта хабаадагшад һонирхон хаража байна.

Авторай фото.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР 377 МЯНГАНАЙ

Кабанскын аймагай промышленность табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын 3 һара соо бэелүүлхээр хараалһан түсэбөө 103 процент дүүргэбэ. Түсэбһөө гадуур 377 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргагдаад байна. Харин бүхэли жэлэйнь уялга—500 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үгэхэ ёһотой юм.

Аймагай түрүү предприяти болохо Тимлюгэй цементын завод 4280 тонно цемент түсэб дээрээ нэмэжэ гаргаба. Аймаг соо 1475 кубометр түмэр-бетон хэрэгсэлнүүд, 3285 центнер загаһан түсэбһөө үлүүгээр баригдаа.

В. КУЛЕВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.

УЯЛГА ҮЛҮҮЛЭГДЭБЭ

«Үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һү һааха» гэһэн мүрысөөн Улаан-Үдын аймагай һаалишадай дунда нёдондо намарһаа дэлгэрээ һэн. Тэрэ мүрысөөе үүсхэгшэдынь хадаа Кировэй нэрэмжэтэ колхозой Харганаагай фермын малшад болоно.

Энэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгөөр оролсоһон Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын һаалишад эрхим һайнаар хүдэлжэ, абаһан уялгаяа 35 хоногоор урид дүүргэбэ. Совхозой һаалишад апрелиин 10-най байдалаар үнеэн бүриһөө 1037 килограмм һү һаагаад байна. Тиихэдэ 3-дахи отделениин һаалишад эгээл ехэ һү һаанхай. Жэшээнь, нүхэд Бадмаев, Бальчинов гэгшэдэй даадаг фермэнүүдтэ 1200 килограмм хүрэтэр һүн үнеэн бүриһөө абтаад байна бшуу.

А. НАГАСЛАЕВ.

ШУУРГАНТАЙ ТЭМСЭН...

НАРҺАТА. Валентина Цыдыповагай 605 хонидоо туугаад бэлшээридэ гарахадань, тэнгэри ямаршьегүй сэлмэг байгаа һэн. Харин 4 час багта гэб гэнтэ огторгой үүлээр хушагдажа, шанга һалхинай буухатай зэргэ нойтон саһан шэдэлбэ. Хонидоо монсогойруулжа, байра тээшээ тууха гэхэдэ һалхи өөдэ тэдэнь ябаха юум бэшэ, харин гэдэргээ тэгүүлэн гүйлдэхэ юм. Хуһан тужа руу оруулха гээд оролдоно. Аргынгаа барагдахада хазаарынь абаад, морёо табижархиба. Харанхышье болошобо.

Энэ болоһон ушар тухай ахалагша хонишон Базар-Даша Баторовай отделенидээ дуулгажа, хүнүүдэй сугларжа, бэдэрэлгэдэ гаратарнь аяар 10 час болоо һэн. Үглөөнэй 4 часта байраһаа зуяар арбаад километр холо газарта эзэндээ баригдан, бөөгнэрэн байһан хонид олдобо. Валентина Бальжитовна һүрэг хонидойнгоо нэгэшье толгойе алдан, гээнгүй, тэдэнээ эрэлхэг зоримгойгоор сособой харууһалжа байгаа һэн.

Байгаалиин хэсүү аяг аашаһаа айн һүрдэнгүй, ухаа мэдээ алдангүй, ниитынгээ баялигые бүрин бүтэнөөр хамгаалжа шадаһан хонишондо Нарһатын совхозой дирекци, партком баясхалан хүргэбэ.

Вл. ЦЫБЖИТОВ.

БАГШАНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

БАРГАЖАН. Жэлдээ нэгэ дахин болодог «Педагогическа уншалга» гэжэ багшанарай заншалта гурбадахи научно-практическа конференци Уланай дунда һургуулиин дэргэдэ боложо үнгэрбэ. Уланай ба Баргажанай дунда, Хилганын 8 жэлэй, мүн 4 эхин һургуулинуудай, хамтадаа 130 шахуу багшанар энэ хуралдаанай хүдэлмэридэ хабаадаба. Энэ конференциин үзэмжэдэ хэдэн элидхэл, методическа зүбшэлнүүд табигдаһан, һуралсал эрхилхэ дүй дүршэл тухай ехэ хөөрэлдөөн болоһон байна.

Уланай дунда һургуулиин географиин багша Галина Семеновна Семеновагай хүтэлбэрилдэг географическа кружогой гэшүүд—оюун бэлигтэнэй урлаһан электрификационно географическа картануудые хаража, багшанар угаа һонирхобо.

Г. БАДМАЕВ.

„УЛААХАН СЭСЭГ"

Хэрэнэй пионернүүдэй байшангай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг оюун бэлигтэй эдиршүүл өөһэдынгөө үүсхэлээр кукольна театр байгуулаа юм. Тэрэнэй бүхы хэрэгсэлые үхибүүд өөһэдөө бэлдээ, уралан шэмэглээ, зохёогоо бшуу.

Эдир артистнуудай хүдэлмэриие тус байшангай директор Вячеслав Михалев (уран һайханай талаар), тосхоной хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин багша Владимир Беляев (хүгжэмэй талаар) гэгшэд хүтэлбэрилдэг юм.

Уран һайханай энэ коллектив һанаһан хэрэгтээ хүрөө. Оюун шуналтайгаар, оролдосо ехэтэйгээр бэлдэжэ табиһан «Улаахан сэсэг» гэжэ зүжэгыень Хэрэн тосхоной багашуул хаража, зүрхэ сэдьхэлээ ханаба, баярлахыса баярлаба.

Түнхэнэй аймаг. **Л. БОРХОНОВ.**

[..]СР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

[..]ховно Соведэй Президиумэй [..]ань соо апрелиин 8-да эхи[..] 12-то дүүргэбэ. Ороной дэ[..] шухала асуудалнууд—ню[..]дэй хүдэлмэри, ажалшадай [..]дүүлгэнүүд болон гомдол[..] үзэхэ гурим тухай, СССР-[..] Соведэй Палатануудай саг [..]миссинуудай хүдэлмэриин тү[..] ба бусад асуудалнууд — зүб[..]руулагдаһан байна.

[..]ховно Соведэй Президиумэй [..] В. Подгорный заседани хү-

[..]ддай дурадхалнууд, мэдүүл[..] гомдолнуудые хаража үзэхэ [..] Указай проектые СССР-эй [..] Президиум зүбшэн хэ-

[..] демократическа шухалын [..]ые, тусхайлбал: гомдо[..] зүбөөр, хаһа саг соонь [..] эрхые хуулиин ёһоор ба[..] шанартай гэжэ Совет [..]лодог байгаа. Комиссиин [..] проект мэдүүлгэнүүдые [..] соонь, зүбөөр хаража [..]алта хүнүүдые шангаар [..]дай мэдүүлгэ болон гом[..] үзэлгэдэ хиналта хэхэ [..] хойрог нобшо ябадал гар[..]шадые хашаһан зэмэтэй хүнүүдтэ захиргаанай, уголовно харюусалга амсуулхаар хараална.

Заседани дээрэ оруулагдаһан дурадхалнууд, хэгдэһэн ажаглалтануудые хараада абажа, Указай проектые баталха гэһэн шиидхэбэри Президиумэй гэшүүд гаргаа.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай бэшэгүүдые хаража үзэхэ гурим тухай асуудалые Президиумэй гэшүүд мүн лэ хаража үзэбэ.

Һунгагшадай ашаг туһатай холбоотой, һунгуулиинь округуудта ородог тосхонууд, городууд болон районуудай арадай ажахые, соёл культурын хүгжэлтэтэй, ажалшадай хуулита эрхэ ба ашаг туһые хамгаалгатай холбоотой гүрэн түрын шухала асуудалнуудһаа уламжалан, депутадууд хандалга ба асуудалнуудые хэдэг байна. Һунгагшадай захянуудые дүүргэлтэ болгохо гээшэ СССР-эй Верховно Соведэй депутадай шухалын шухала уялга.

Депутадуудай дурадхал ба мэдүүлгэнүүд гүрэнэй, олониитын зургаануудта, предприятинуудта, эмхи зургаануудта заатагүй хаража үзэгдэхэ, тэдэниие дүүргэлтэ болгохо шухала хэмжээнүүд һараһаа дээшэ бэшэ болзор соо абтаха, дахинаа шэнжэлхээр, шалгахаар бэшэ дурадхалнуудынь тэрэ доро дүүргэлтэ болгогдохо ёһотой гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум тогтообо. Депутадуудай хандалга хаһа саг соонь хаража үзэхын, зүбөөр шиидхэхын тула гүрэнэй ба олониитын органуудай хүтэлбэрилэгшэд харюусалгатай байха.

Палатануудай саг үргэлжын комиссинууд 1968 ондо хэхэ хүдэлмэриингөө түсэбүүдтэй СССР-эй Верховно Соведэй Президиумые танилсуулаа.

1968 ондо хэхэ хүдэлмэриингөө түсэбүүд тухай саг үргэлжын комиссинуудай мэдээсэлнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум анхаралдаа абаад, комиссинуудай ажал ябуулгые хэблэлдэ бүри үргэнөөр толилдог байха гэжэ һанамжалба.

Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй ажал ябуулга тушаа мэдээнүүдые СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ союзна республиканууд һаа мэдээсээ. Нютагай Соведүүдэй сессинүүд үнгэрэгшэ жэлдэ хаа хаанагүй шахуу тогтоогдомол болзорнууд соогоо үнгэргэгдөө. Эдэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй 97,2 процентнь тоосоо, гүйсэдкомуудай 90,3 процентнь хүн зонойнгоо үмэнэ мүн лэ тоосоһон байна. 188 мянга гаран суглаан үнгэргэгдэжэ, тэдээн дээрэ гүйсэдкомуудай тоосоонууд шагнагдаа. Эдэ суглаануудта 40 миллион шахуу эрхэтэд хабаадаба. Ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэд олоороо хабаадана. Энэ оной эхеэр гүйсэдкомуудта бии байһан 8 мянга гаран штатнабэшэ таһагуудта 77 мянган эдэбхитэд хүдэлмэрилөө.

Соведүүдэй хүдэлмэридэ дутуу дундануудшье бии гэжэ Президиумэй заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, сессинүүдтэ бэлэдхэл заримдаа имагтал гүйсэдкомой аппарадай хүсөөр хэгдэдэг, шиидхэбэринүүдээ дүүргэлтэ болгохын хойноһоо хинаха асуудалнуудта заримдаа зохихо анхарал хандуулагдадаггүй байна.

Бии байһан дутуу дундануудаа зайсуулха хэмжээнүүдые абахыень республикануудай Верховно Соведэй Президиумүүдтэ даалгагдаа.

СССР-эй уголовно ажалаар залан һайжаруулха хуулинуудые нарижуулха асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдээ. ССР Союзай, союзна республиканууда уголовно үндэһэн хуули 1958 ондо баталан абтаһаниинь мэдээжэ. Үнгэрһэн 10 жэлэй турша соо энэ хуулиин зарим статьянууд, дүримүүдые хубилгаха шухала болоо. Энэ зорилгоор Президиумэй байгуулһан тусхай комисси өөрынгөө дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ табиһан байна. Тусхайлбал, хэһээлтээ болзорһоо урид условноор сүлөөлэгдэлгын үрые дээшэлүүлхэ тухай, дахин дахин гэм хэгшэдтэй тэмсэл шангадхаха, ажалай залан заһаруулгын эмхи зургаануудай ябуулгануудта хуули ёһо сахилгые бэхижүүлхэ тухай дурадхалнууд тодорхойлон хараалагдаһан байна. Хуулиин наһа гүйсөөгүйшүүлдэ зорюулагдаһан ажалай колонинууд тухай дүримые Президиум баталаа.

Сүүдлүүлэгшэдтэ амнисти олгохо тухай зууршалганууд, тэрэшэлэн совет эрхэтэн болгон абаха тухай мэдүүлгэнүүд, бусад асуудалнууд хаража үзэгдөө.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор М. А. Яснов, Т. С. Коротченко, Я. С. Насриддинова, Г. С. Дзоценидзе, М. А. Искендеров, К. Ф. Ильяшенко, Я. Э. Калнберзин, Н. Х. Арутинян, А. А. Мюрисен, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд С. М. Буденный, В. В. Гришин, А. И. Микоян, З. Н. Нуриев, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. И. Палецкис, СССР-эй Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ А. Ф. Горкин, СССР-эй генеральна прокурор Р. А. Руденко, СССР-эй ниитын аюулгүйе сахиха министр Н. А. Щелоков болон бусад СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

В. АМПЛЕЕВ, М. ГЕРАСИМОВ.
ТАСС-ай корреспондентнүүд.

„Украинын комсомолец гэжэ" танкер түрэл портдо бусаба

Хитадай Вампу портдо хуули бусаар арестовалагдаһан «Украинын комсомолец» гэжэ танкер апрелиин 12-то Владивосток бусажа ерэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, олон мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болоо.

КНР-эй правительствада эрид шанга буруушаал мэдүүлһэн; Вампу портдо хэглэһэн харата муухай ябуулгануудай түлөө гэмтэйшүүлые хэһээхэ эрилтэ хэһэн резолюциин текстые митингдэ хабаадагшад нэгэн дуугаар баталан абаа.

(ТАСС).

АРАДАЙ АЖАБАЙДАЛЫЕ ЭРХИМЭЭР ХАРУУЛХА

МОСКВА. СССР-эй Композиторнуудай холбооной правлениин пленум эндэ боложо, правлениин нэгэдэхи секретарь Т. Н. Хренниковэй элидхэлые зүбшэн хэлсээ. Ороной бүхы 15 республикын зохёохы организацинуудай түлөөлэгшэд зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаһан байна. Үнгэрһэн ойн баярай жэлдэ олон юумэн хэгдээ: энэ үедэ совет композиторнуудай зохёоһон хүгжэмүүд дуу хүгжэмэй түүхэдэ гүнзэгы ехэ мүр сараа үлөөхэ гээд үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

«Совет хүгжэм» гэжэ журналай хүдэлмэри пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Журналай редколлеги Москвагай тематикаар хүдэлмэреэ хизаарлана гэжэ үгэ хэлэгшэд зүбөөр шүүмжэлээ. Энэ журнал ниитэ союзна удха шанартай байха ёһотой.

СССР-эй композиторнуудай ээлжээтэ IV съездые 1968 оной эсэстэ Москвада үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри пленум баталан абаа.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ШЭНЭ ПАРТКОМ

Хорёдо Анаагай совхоз хоёр болон таһаржа, «Георгиевский» гэжэ совхоз Ашанга нютагта шэнээр эмхидхэгдэбэ. Тус совхоздо 60 коммунист хүдэлнэ. һаяхан совхозой коммунистнуудай эмхидхэлэй хамтын суглаан болоно, шэнэ совхозойнгоо партком долоон хүнһөө бүридүүлэн һунгаба. Парткомой секретаряар нүхэр Белоусов А. В. һунгагдаа.

МҮРЫСӨӨ ҺЭРГЭЭХЭ

Анаагай совхозой 5-дахи отделениин партийна эхин организациин хамтын суглаан болоно, малшадай дунда социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэхэ, кварталай болон һарын дүнгүүдые ходо сэгсолжо байха гэһэн эрилтэ партбюрогой, мүн отделениин захиргаанда табигдаба. Гадна малшадтай үйлэдбэриин зүблөө, суглаануудые үнгэргэхэ, түрүүшүүлэй сэдьхэлыень баясуулха материальна урмашуулга хэхэ шухала гэлсэбэ.

Ж. БАДМАЕВ.

ПРОФСОЮЗАЙ ЭДЭБХИТЭДЭЙ ҺУРАПСАЛ

Аймагай колхоз, совхозуудай, эмхи зургаанууд болон промышленна предприятинуудай профсоюзай организацинуудые хүтэлбэрилэгшэдэй гурбан үдэрэй семинар Хэрэн тосхондо болоно үнгэрбэ. Тэрэ семинарта 100 гаран эдэбхитэд уригдаһан байна.

«СССР-эй профсоюзуудай XIV съездын дүнгүүд ба аймагай профсоюзай организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша нүхэр И. Л. Полхонов энэ семинарай эхин дээрэ хэбэ.

Удаань профсоюзай организацинуудай ябуулдаг ниитэ-эмхидхэлэй, үйлэдбэриин ба ажалһуудалай, ниитэ-болбосоролой хүдэлмэриин, бүридхэл ба финансын асуудалнуудаар заабари үгтэһэн, хөөрэлдөөн болоһон байна.

Энэ семинарай хүдэлмэридэ облпрофсоведэй эмхидхэлэй таһагые даагша нүхэр Данжеев хабаадаба.

И. ЛОБСОНОВ.

БАГША, АГИТАТОР...

АМАРАЛТЫН нэгэ үдэр Ноёхон нютагайнгаа түб үйлсөөр сэнгэжэ ябабаб. Харан гэһээм, дэнхэгэр томо гэрэй ойро хоёр эхэнэр уулзаад, хабарай һалхинһаа хуургайташаһан нюуртайнь:

— Байза, Вера Ефимовна гэртээ гү даа?—гэжэ асууба.

— Үгы, ажалайнгаа хэрэгээр гурбадахи отделени ошоо гэжэ гэртэхиниинь хэлээ бэлэй.

— Гайха тагна ехэ! Амаралтын үдэр ямар тиимэ шухала хэрэг гараа юм.

— Хари бү мэдэе. Хүбүүнэйнгээ хэр зэргэ һуража байһые мэдэхэ, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхэ гэжэ ерэхэдэм, гэртээ үгы байнал даа.

Ноёхон нютагай хоёр эхэнэрэй нигэжэшье хэлсэхэнь баһа буруугүй бэлэй. Амаралтын үдэр Вера Ефимовна юу хэхэеэ 3-дахи отделени ошоо һэм? Иимэрхүү асуудалда тэрэ хоёр эхэнэр дээ дээрэ харюусажа, шадаагүйшье һаа, харин үхибүүдыень эрдэм һургуулитай нүхэсүүлжэ байһан багшатай үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэхөө ерэһэндэнь баясамаар, омогорхомооршье бэлэй.

Вера Ефимовна Хабадаевае ноёхонойхид бултаараа шахуу һайса танидаг, ехэтэ хүндэлдэг юм. Энэньшье зүйтэй. Ушар юуб гэхэдэ, нүхэр Хабадаева аяар 1946 онһоо эхин классуудта багшална бшуу. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тоогүй олон үхибүүдые һургаһан, магтаал һайшаалда оло дахин хүртэһэн. Аляа хүхюу багашуулые миин лэ «А» үзэгтэй танилсуулха бэшэ, һурагша бүхэнэйнгөө абари зангые һайса мэдэхэ, түрэл эхэ мэтэ тэсэмгэйгээр, энэрхы дулаанаар хөөрэлдэдэгынь, саашадаа хөөрэлдэхэншье дамжаггүй.

«Эхин классуудай үхибүүдтэй носолдохо гээшэмнай ушаргүй хүшэр гээшэ. Тиимэһээ ниитын ажалда хабаадаха сүлөө саг огто гаранагүй» гэжэ шалтаглахые, энэ харюусалгатайхан ажалһаа бэеэ холодуулхые тэрэ оролдодоггүй. Багшалжа захалхатайгаа хамта ниитын ажалда эдэбхитэйгээр оролсожо, колхозойнгоо уран һайханай самодеятельностиие хүгжөөлсэһэн, ханын газетэнүүдые зохёон гаргалсаһан, агитатор болон пропагандистын нэрэ хүндые доро унагаангүй ябаһан байха. Гадна залуу багшанарта, мүн дүй дүршэл багатай агитаторнуудта саг үргэлжэ туһална.

Ямаршье юумэн өөрын түсэбтэй бшуу. Тиимэһээ агитаторнууд элдэб эсын асуудалнуудта хөөрөөгөө зорюулдаггүй, харин уридшалан түсэб зохёодог заншалтай.

Малшад, хонишод болон һаалишадые ямар асуудалнууд һонирхуулдаг бэ? Энэ мэтын үйлэ хэрэгүүдые залуу агитаторнууд түрүүшээр мэдэхэгүй юм. Эгээл энэ үедэ Вера Ефимовна бултыень суглуулаад, саашанхи ажал хэрэг тухайдань үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэг, тиигээд ойлгуулхамжын хүдэлмэридэ таарамжатай асуудалнуудые элишэлэн тайлбарилдаг, харaa түсэбыень зохёодог.

Амаралтын үдэр Вера Ефимовна үнэхөөрөөшье гэртээ амаржа һуудаггүй. Харин тэрэшье үдэр нүхэр Хабадаева Түхэм нютагай хонишодто ерээд, үнэн зүрхэнэй хөөрөө үнгэргөө бэлэй. Ажалша бэрхэ хонишод гансашье колхозой, орон доторой, мүн уласхоорондын байдалаар һонирхоогүй, харин үхибүүдэйнгээ хэр зэргэ һуража байһан тухай һураа, һонирхоо һэн.

—Һургуулитай, мүн маанадтай (багшанартай) холбоо барисаатай байхыетнай гүйха байнаб. Хоёр талаһаа харууһатайгаар һурадаг үхибүүд саашадаашье урагшатайгаар һурадаг ха юм,—гэжэ Вера Ефимовна хонишодтой хахасахынгаа урда тээ хэлээ бэлэй.

— Дахин хэзээ ерэхэбта, а?—гэжэ хонишод һонирхобо.

— Үглөөдэр, понедельнигтэ, политһуралсалайнгаа заняти үнгэргэхэ ёһотой хүм. Сэхыень хэлэхэдэ, сүлөө саг оройдоо гаранагүй.

Амаралтын үдэр... Понедельник. Теэд понедельнигэй үдэшэ нүхэр Хабадаева баһа сүлөөгүй байха. Ушар юуб гэхэдэ, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха 1-дэхи жэлэй һургуулида пропагандистаар хүдэлнэ гээшэ.

Хаанашье үрдижэ, багшын, агитаторай, мүн пропагандистын хүндэтэ үүргые урагшатайгаар бэелүүлжэ байһандань баясаха, омогорхохо ушартайбди.

А. ШОБОЛОВ,
Сэлэнгын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой экономист.

КАРЛ МАРКСЫН ТҮРЭҺӨӨР 150 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АГУУЕХЭ ХҮНЭЙ АЖАЯБАДАЛҺАА

2. 1848—1849 ОНУУДАЙ РЕВОЛЮЦИ БА ТЭРЭЭНЬЭЭ ХЭЬЭН ТОБШОЛОЛНУУД

Марксын зохёоһон шэнэ теори 1848—1849 онуудта Европодо болоһон һүртэ революцинуудай үедэ түрүүшын түүхэтэ шалгалта гараһан байна. Мүн тиихэдэ Маркс өөрөөшье революционно тэмсэлэй шадамар бэрхэ, агуухэ удамаршань байһанаа, арад зониие дүлэтэ сэсэн үгөөрөө тэмсэлдэ уряалдаг вождь байһанаа эли тодоор харуулаа.

Франциа хаанта засаг унаа гэһэн мэдээн 1848 оной февральда, Марксын Брюссельдэ байхада дуулдаа. Этигэхэ найдахаар бэшэ гадаадын хүн гэгдэжэ Маркс 24 часай туршада Бельгиһээ сүлэгдөөд, Францийн саг зуурын правительствын уряалаар Париж ерэһэн юм. Гэбэшье бүхы һанаанииинь Германидаа байгаа. Тэндэнь Францийн революциин нүлөөн доро олониитын бүһалгаан эхилээд, 1848 оной мартын 18-да Пруссиин ниислэл Берлиндэ восстани болобо. Конституци бии болгохоб гэжэ үгэеэ үгэхыень королиие баадхаба.

Хилын саана эмхидхэгдэһэн бүһалгаашадай сэрэгшэд «али нэгэн орондо эхилһэн революциие ондоо оронуудта шэлжүүлэн дэлгэрүүлхэ ёһотой» гэһэн нютаг урилагша политическэ ажал ябуулагшадай балмад бодолые Маркс эрид шууд буруушааһан байна. Революци гээшэ эрэлхэг зүрхэтэ үсөөхэн бүлэг хүнүүдэй хүсэл зоригоор үнгэргэгдэдэг зүйл бэшэ гэжэ һургадаг һэн. Революциин илан мандахын тула бодото байдалда тусхай таараха эрхэ нүхэсэл бии болоһон, олониитэ зон революционно үүсхэл гаргажа, тэдээндэ харша ниитын, гүрэнэй байгуулалтые бута сохихоор бэлэн болоһон байха ёһотой. Коммунистнуудай Союзай гэшүүд ганса гансаараа Германида бусажа, хархис хаанта засагта эсэргүү бүгэдэ арадай тэмсэлые эхэ нютагтаа толгойлхо

Үргэлжэлэл.

ёһотой гэжэ Маркс хэлэһэн байгаа.

Маркс өөрөө мүн эхэ нютагаа бусажа, 1848 оной июниин 1-һээ Энгельстэй хамта «Шэнэ Рейнскэ газетэ» гаргажа эхилһэн юм. Тэрэнь удангүй суутай болоно, ёһотой пролетар үзэл бодолые нэбтэрүүлэн, Германида нэгэ демократическа республика байгуулха эрилтэ шууд табиһан. Буржуазно-демократическа революциин үедэ немец пролетериадай баримталха тактикые Маркс үдэр бүхэндэ, статья бүхэн соогоо тодорхойлон харуулдаг һэн.

«Шэнэ Рейнскэ газетын» айхабтар хошон хурса енгэ ёгтотой статьянууд революциин дайсадые гамгүй сохидог бэлэй. Мүн революционно олониитын баатаршалгые алдаршуулан, Маркс уран мэргэн зурагланнуудые бэшэдэг байгаа. Июньдэ Парижай хүдэлмэришэдэй хэһэн баатарлиг тэмсэлые газетэ амаршалһан, Английн чартистнуудай ябуулгые, поляк, итальян, венгр уласуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе халуунаар дэмжэһэн, Европодохи хархис хүсэнүүдэй гол тулгуури болоһо ородой хаанта засагта, капиталис Англида эсэргүүсэн эршэмтэй шангаар тэмсэхые уряалдаг һэн.

1848 оной февраль, мартда болоһон үйлэ хэрэгүүд үни удаан үргэлжэлхэ ангиин тэмсэлэй эхин гэжэ Маркс тоолодог байгаа. Энэ тэмсэлэй үедэ арад зоной, түбхын түрүүндэ хүдэлмэришэн ангиин революционно эдэбхи үүсхэл улам ехээр билтаран бадарха ёһотой байба. Маркс Германида болоно байгаа буржуазно-демократическа революциие эсэстэнь хүргэхэ гэжэ эрмэлзэн, феодализмые унагаахые уряалаад, арад зоной революционно диктатура тогтоое гэһэн лозунг гаргаһан байна. Теэд 1789 ондо Францида революци хэһэн буржуйнарта орходоо немец бюргернүүд 1848 ондо түрүү шэнжэтэй түүхэтэ хэрэг бэелүүлжэ шадахагүй, национальна, аграрна асуудалнуудые бодото демократическа ёһоор шиидхэхые буруушаадаг болоһон байгаа.

Буржуазин нигэжэ урбаһан ушарһаа 1848—1849 онуудта Германида революци болоно урагшагүйдэһэн байха юм. Тиигэжэ 1848 оной ноябрьда хүсэеэ эршэдхэжэ үрдиһэн хархис этэгээдүүд революцида харша урбалта Пруссида хэһэн байна. Ганса Германида бэшэ, мүн бусад оронуудташье революци буураха эхилбэ. Францида 1848 оной июниин восстаниин дарагдаһанай һүүлээр арад зон урдань түйлаһан илалтануудаа удаа дараа гээжэ захалба. Эсэстэнь 1848 оной декабрьда хархис этэгээдүүдэй туһамаршан Наполеон III гэгшэ Францийн республикын президентын тушаалда оробо. Үргэн арад зон буржуазна, жэжэ буржуазна политическэ ябуулга буруушаан, урмаа хухарһан байгаа. Буржуазно-демократическа ябуулгашадта шүтэхээ болиһон арад зон шэнэ революционно тэмсэл эхилхэ ёһотой. Энэ тэмсэлдэнь эгээл түрүү анги — пролетариат шиидхэхы хүсэн болохо гэжэ Маркс хараһан байгаа.

Маркс Энгельс хоёр немец хүдэлмэришэдэй элдэб эмхинүүдтэй нягта холбоотой байһан. Кельндэ ерэһэн түрүүшын үдэрһөө Маркс нютагай Хүдэлмэришэдэй союзай тэрэ үеын хүтэлбэрилэгшэ байһан Готшальк гэжэ хүнэй зонһоо таһарһан буруу үзэлые шүүмжэлээ бэлэй. Мүн удаань Берлиндэхи Хүдэлмэришэ аха дүүнэрэй бүлгэмые толгойлогшо Стефан Борн гэгшын реформис үзэл эрид буруушааһан юм. Нилээд олон хүдэлмэришэдые нэгэдүүлдэг Кельнын демократическа бүлгэмдэ Маркс ехэ хүндэтэй байгаа. Германида дэлгэрһэн демократическа хүдэлөөнэй шалгармал хүтэлбэрилэгшэнь болоһон Маркс тэрэ хүдэлөөнэй элдэб съезднүүдтэ хабаадалсаа. 1848 оной ноябрьда Кельнын Арадай комитедтэ һунгагдаба. Энэнь революцида харша этэгээдүүдтэ харюу үгэхын тула арад зониие эмхидхэн зэбсэглэхэ ёһотой байгаа.

Немец пролетариадай революционно тэмсэлдэ хабаадалсаһан ябадал тэрэниие политическэ талаарнь хүмүүжүүлхэ эрхим һургуули болоһон юм. Хүдэлмэришэнэй бэеэ дааһан парти байгуулха бүхы арга нүхэсэл бии болонхой гэжэ Маркс, тэрэнэй тала баригшад тоолодог һэн. Зүгөөр 1848—1849 онуудай революциин дарагдаһаниинь жэжэ буржуазна демокрадуудһаа таһаржа, амяараа парти байгуулха бодолоо хүсэлдүүлхэ гэхэдэ һаад болоһон байна. 1849 оной майн 31-дэ «Шэнэ Рейнскэ газетын» һүүлшын номер гараа һэн.

Тэрэ оной июниин һүүл багта Маркс Париж ошоһонойнгоо һүүлээр удангүй гэр бүлэнэртэеэ Англи мордоһон байна. Наһанайнгаа эсэс хүрэтэр хайшаашье гарангүй шахуу энэ орондо байха болохоб гэжэ тиихэдэ һанаагүй юм. Ойрын сагта революци дахин орьёлхо гэжэ тоолодог туладаа, уласхоорондын экономическа болон политическэ байдалай хойноһоо адаглан харахада тон таарамжатай газар гэжэ Маркс Лондониие шэлэһэн ха.

Хари газарай айхабтар хүндэ эрхэ байдалда Маркс Энгельс хоёр 1850 ондо «Шэнэ Рейнскэ газетэ», «Политико-экономическа шэнжэлэл» гэһэн теоретическэ журналай зургаан номер гаргаһан байна. Энэ журналай хуудаһануудта материалис диалектикын метод 1848—1849 онуудта түгэсэһэн шэнэ түүхын үеые шэнжэлгэдэ хэрэглэгдэхэһээ гадна, урдань болоһон буржуазна революцинуудые—XVI зуунай Германиин таряашадай дайн, XVII зуунай үеын Английн революциие тайлбарилгада хэрэглэгдэһэн юм.

«1848 онһоо 1850 он хүрэтэр Францида болоһон ангиин тэмсэл» гэһэн бэшэгынь тэрэ журналда толилогдоһон.

Демократида харша үзэлтэй болоно буржуазин урбахадань, революционно хүдэлөөнэй шиидхэхы хүсэниинь пролетариат болобо гэжэ тэрэ бэшэг соогоо Маркс харуулаа һэн. Эндэ эгээ түрүүлэн «пролетариадай **ангиин диктатура»** гэһэн ойлгосо тодорхойлогдобо. Тэрэ диктатура **«ангинуудай хоорондохи илгаануудые юрэ үгы болгохо»** хэрэгтэ, мүн тэдэ илгаануудые бии болгоһон үйлэдбэридэхи харилсаануудые үгы болгоходо, тэрэшэлэн үйлэдбэридэхи эдэ харилсаануудта тааран зохиһон ниитын бүхы харилсаануудые усадхаха, мүн ниитын эдэ харилсаануудһаа дулдыдан гараһан бүхы сурталнуудые шэнэлхэ хэрэгтэ шухала шата болохо юм» гэжэ Маркс зааһан байдаг (7 т., 91 нюур).

«Луи Бонапартын брюмерэй арбан найман» гэһэн Марксын элитэ ехэ шэнэ зохёол 1852 ондо хэблэгдээ. 1851 оной декабрьда Францида болоһон гүрэнэй урбалтые тэрэн соо гүнзэгы һайнаар шэнжэлжэ, бонапартизм гээшэ буржуазин эгээл хархис хубиин диктатура мүн гэжэ харуулаад, буржуази пролетариат хоёрой дунда пилтаганан ябадаг тактикыень элишэлһэн байна. Илаһан пролетариат гүрэнэй хуушан аппарадые бута сохихо ёһотой гэжэ энэ зохёол соо хэлэгдэһэн тобшолол айхабтар ехэ теоретическэ удхатай байгаа. «Энэ тобшолол гүрэн тухай марксизмын һургаал дотор гол шухала зүйлынь болоно»,— гэжэ Ленин онсолон тэмдэглэһэн (В. И. Ленин, Зохёолнуудай гүсэйэд сугл., 33 т., 28 нюур).

Маркс Лондондо ерэн сасуу, пролетар эмхинүүдэй элитэ ба нюуса ажал ябуулгые һэргээжэ захалһан. Маркс Энгельс хоёрой зохёоһон «Центральна Комитед[…]
1850 оной хабар Б[…]
Союзай гэшүүдэй дунд[…]
мүн хилын саана үрг[…]
даа.

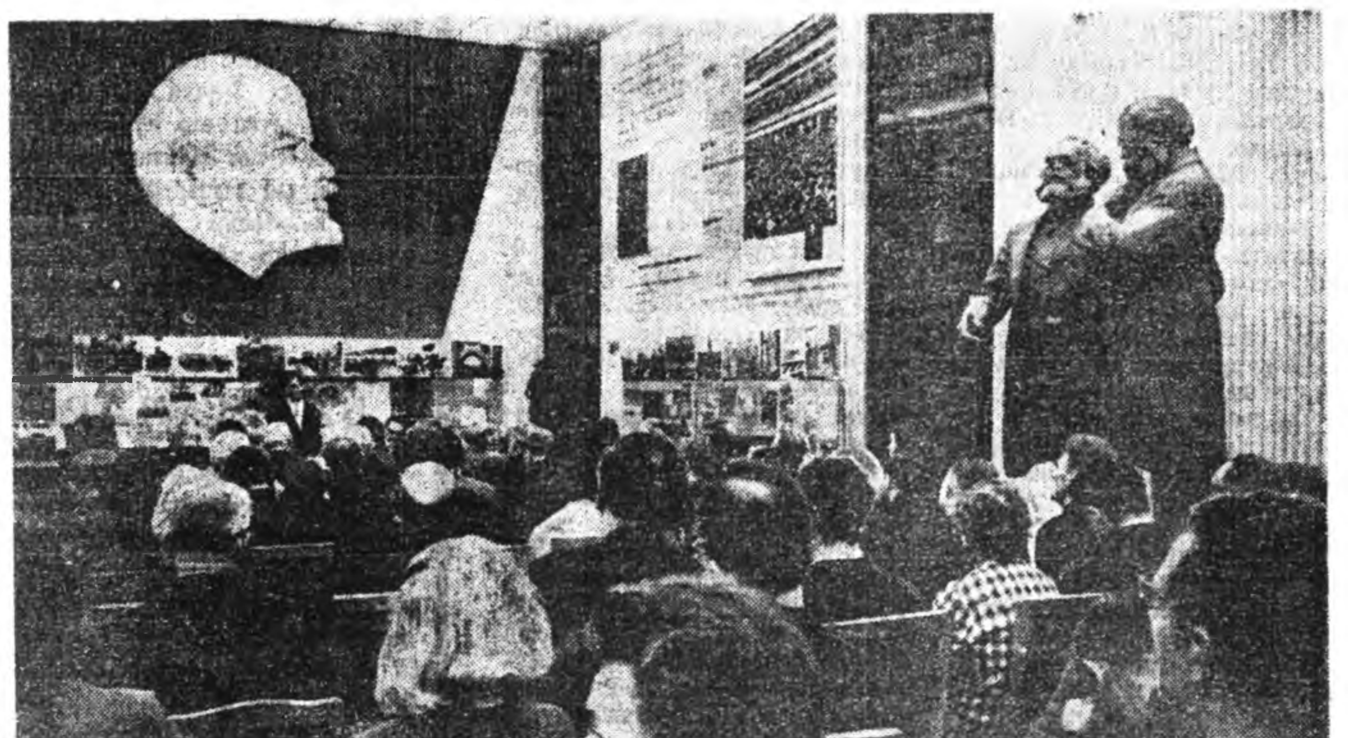
Пролетариадай, тэр[…] зорилго юуб гэхэдэ, б[…] хисуудта эсэргүү т[…] буржуазна демокраду[…] хоор дэмжэхэ зуура, [...] залируулангүй үргэлж[…] сын зөөри гулидхан сү[…] ангинуудые ээрхэн […] удаа дараа болюулжа, […] гүрэнэй засагта хүргэ[…] лоно гэжэ «Хандалга» […] юм. (7 т., 261 нюур). […] онуудай ангиин тэмсэл[…] долые—таһалгаряагүй […] хай һургаалые Ленин […] эрхэ байдалда хүгжөө[…] но-демократическа рев[…] летарска болгон үрг[…] ри зохёоһон байна.

Революциин дараг[…] экономикын «һалбар[…] эхилһэн» ушар револ[…] лөөе заатагүй һуларуу[…] һэн баримтые хайхара[…] мунистнуудай Союзай […] лих Шаппер хоёр дар[…] волюционно хүдэлөө […] хэдөө «социалис рево[…] жэ уралжа байба. Эн[…] мал тактикые Маркс зэ[…] һан юм. Коммунисту[…] хахаралда хүргэһэн һа[…] гасаан тон шухала […] 1850 оной сентябри[…] һон ЦК-гай заседани […] харуулаа һэн. Союзай […] шуудай баримталдаг ээ[…] революциин асуудалда […] волюнтарис гуримаар […] мүн гэжэ хэлэбэ: «Ман[…] риалис үзэл бодолой […] идеалис үзэл барим[…] байдал шэнжэлжэ, рево[…] тодорхойлхын оронд[…] шухалань, хүнэй хүсэл[…] лэнэт. Харин бидэнэр х[…] нигэжэ хэлэнэбди: Таш[…] гаа байдалые хубил[…] засаглажа шададаг бо[…] үшөө 15, 20, 50 жэл […] дай хэхэ болоно маг[…] таанад хэлэхэдээ: би[…] засаг гартаа абаха гү, […] үни удаан дууран һаж[…] орохо ёһотойбди гэ[…] (8 т., 582 нюур).

(Үргэлжэлэлынь хо[…]

1848—1849 онуудай революци ангиин тэмсэл тухай марксис теориин тон зүб байһые бодото дээрэнь харуулаа. Маркс, Энгельс түрүүтэй Коммунистнуудай союзай гэшүүд тэрэ үедэ дэлгэрһэн революционно-демократическа хүдэлөөндэ тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, пролетариадай аша туһые хамгаалалсаһан байна. Марксын редактировалдаг байһан «Шэнэ Рейнскэ газетэ» түрүү демократиин үзэлые аршалан хамгаалхаһаа гадна, эмхидхэхы революционно центр болоһон юм. Революциин дарагдаһанай һүүлээр Маркс пролетар революционернүүдые нэгэдхэн жагсааха, научна теориие саашадань зохёон хүгжөөхэ ехэ ажал хээ һэн. Энэнь пролетариадай сүлөөрэлгын тэмсэлэй шэнэ, бүри үндэр дээдэ шата бэлдэхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргээ бэлэй.

(Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулһан Тезисүүдһээ).

Карл Марксын түрэһөөр 150 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекцинүүдые КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институт, «Знание» гэжэ бүхэсоюзна бүлгэмэй түбэй лектори, РСФСР-эй «Знание» бүлгэмэй Москвагай городской организаци эмхидхэнэ. Зураг дээрэ: «Карл Маркс ба революционно Росси» гэһэн лекциие түүхын эрдэмэй кандидат Раиса Павловна Конюшая К. Марксын, Ф. Энгельсын музей соо уншажа байна.
ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛЫНЬ ХҮНГЭРНЭ

«Гигант» колхоз гахай үсхэбэрилгөөрөө аймаг дотороо суута гаранхай. КПСС-эй гэшүүн, коммунис ажалай ударник Иосиф Трофимович Афанасьевай даадаг томодхогдоһон фермэдэ хоёр мянган гахай харууһалагдана. Эндэ 16 гахайшад хүдэлнэ. Үнгэрэгшэ жэлдэ эндэхи фермынхид эхэ гахай бүриһөө дунда зэргээр хорёод поршоонхо абажа, үхэл гарзагүйгөөр, тобир һайнаар түлжүүлээ. Шахажа байһан гахайнуудынь сүүдхэдээ 400—500 граммаар, харин поршоонхонуудынь 250—300 граммаар шэгнүүрээ нэмээнэ.

Энэ фермын зарим ажал оньһожоруулагданхай. Тиимэһээ гахайшадай хүдэлмэри нилээд хүнгэдхэгдөө.

«Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн эндэхи фермынхид гүрэндөө гахайн тарган мяха тушаахын, мүн абаһан социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө хүсэ шадалаа элсүүлэн оролдоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус фермын гахайшан А. Павлов гахайнуудайнгаа эдеэ бэлдэжэ байна.

С. БАЛДУЕВ.

Загарай.

Авторай фото.

ЭХЭ БАСАГАН ХОЁ[Р]

Үдэшын һэбшээн Орлик голой тунгалаг уһые долгитуулан миралтуулна. Шобхо үндэр хадын хормойдохи ташаланда хахалагдаһан зелёнкын һуури хоёр хуби болон хабтайна. Тээ саанаханань шэнээр баригдаһан малай хашаа хорёонуудынь сайран харагдана. Эгээл эндэ Орлигой адагтахи һаалиин гүүртын түрүү һаалишан Должид Ендонова өөрынгөө басаган Софьятой ажалладаг. Арба гаран жэл таһалгаряагүй хүдэлжэ, дүршэл шадабаритай болоһон Должид хээтэй басагандаа али болохоор туһалжа, зүбшэл заабари үгэдэг. Тиимэһээ басаганиинь эхэһээ холо гээгдэнгүй жэл бүри амжалта туйлана.

Үдэнэй захадахана байһан малаагшаниинь ээзэ харахадаа толгойгоо үлылгэн түргэлыш гэһэншүүгээр мөөрэнэ. Сониин халаадаа үмдэжэ, үлгөөтэй байһан хүнэгөө абаад, үнеэдэйнгээ хотон руу ороходонь, малаагшаниинь эрьелдээд, шиигээр анхилһан шэбхэ үнэрдэн, ээзэ хүлеэнэ.

«Шамайгаа түргэн шобтороод орхихоб, хүлеэжэ бү яда гэжэ һанаһаар ерэжэ доронь һуугаад, хүүесэ шобторжо оробо. Сониин хэды шобторжо үрдеэд байхадань, Должид хээтэй хүрэжэ ерэбэ. Басаган тээшээ хаража урихаһаар миһэрээд, хүнэгөө ханхинуулһаар буланда бүрбыхэдэн зогсоһон үнеэндээ ошобо.

Уданшьегүй эндэ тэндэ һүнэй шааяхань дуулдажа, һаалишад үдэшынгөө һаали эхилээ һэн. Түрүүшын хүнэг һүеэ Сониин туршаахадань, гүүртые даагша мэхэтэйгээр:

— Софья, ажыгаа хэзээ хүсэхэ хүмши? Үсөөхэн литрээр гээгдээд ябанаш. Аргаа олоно үзэл даа,—гэнэ.

— Эжы бэрхэ хүн ха юм даа. Хэды олон жэл таһалгаряагүй һаалишанаар хүдэлжэ ябана. Урдань гараха хэсүү юм ааб даа,—гэжэ хэлээд, Софья дүүрэн һүтэй хүнэгөө үргэжэ, бидон соо эюулбэ. Эгээл энэ үедэ Должид хээтэй бии болоно:

— Үбһэ тэжээл элбэг, тиимэһээ үбэлжэлгэмнай яһала һайн үнгэржэ байна. Һаамхай үнеэдтээ тусхай рацион зохёогоо һаа һайн байгаа, теэд энэ хэрэгтэ зооветеринарна мэргэжэлтэдэй анхаралаа хандуулдаггүйнь гайхалтай. Мүнөө һаамхай үнеэдтэ һара бүри 50 килограмм талха тарянанай зүйл үгтэнэ. Теэд энээнээ 8—9 үнеэндэ хубаахада, биратай хүртэнэгүй. Хэрбээ талха тарянайнь зүйл нэмээ һаа, үдэр бүри 50—60 килограмм һүн һаагдаха һэн,—гэжэ Должид хөөрэнэ.

Эндэхид үбһэ, һолоомоёо һүхөөр хэршэжэ, гидролизно аргаар буйлуулан эһээжэ эдюулнэ.

—Теэд ингэжэ арга шадал соогоо тэжээлыень хэршэжэ малнаа эдюулээгүй һаа, үбэлдөө үбһөөр дуталдажа, хабарай бэрхэшээлые дабахань хэсүү ха юм,—гэжэ саашань үргэлжэлүүлнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 750 килограмм һү һаахаар уялга абаад, аяар 928 килограммда хүргэжэ, түсэб даабаряа ажалтатайгаар бэелүүлһэн юм. Хүйтэн уларилтай үндэр хадалиг газарта эды шэнээн […] бүриһөө һаагдахадаа, […] һаагдаа гэжэ тэмдэг[…] иимэ амжалта Ахын а[…] шье туйлаагүй бшуу.

Софья ажыгаа дүй […] лан абаһаар үнинэй. Та[…] адли түрүүшүүлэй […] бүри таһалгаряагүй […] хой. Мүнөө Софья үнее[…] 750—800 килограмм […] жэлэйнгээ түсэб даа[…] сүм дүүргэнэ. Эхэ бас[…] гансал үнеэ һаагаад түс[…] гээд һуудаггүй, мүн […] нуга сабшалангаа […] уһалха хэрэгтэ эдэбхи[…] баадалсадаг. Хабартаа […] лишад луговод Лам[…] Цыбденовэй хүтэлбэри […] жүүлһэн сабшаланга[…]

Должид хээтэйн ха[…] үнеэд тобир тарга[…] даг. Юуб гэхэдэ, үдэр […] рим алдуулангүй эдеэл[…] һэн намар аймагай хү[…] выставкэ дээрэ Дол[…] жүүлһэн тугалые хара[…] гөө гүүртэнүүдэй һа[…] ла атаархаа бэлэй. Э[…] һээнь хамта хүдэлди[…] «гартаа хэшэгтэй эх[…] дэмы хэлсээгүй байха. […] сэбтэ табан жэлэй гүр[…] дэ эхэ басаган хоёр үн[…] лэйнгээ амжалтануу[…] тадхан, түсэб даабар[…] зортонь дүүргэхын т[…] хүсэеэ элсүүлэн оролд[…]

Д. ДУ[…]

Ахын аймаг.

ЗАХААМИНАЙ АЙМАГ[…]

БОЛБОСОРЖО БАЙҺАН ТОСХОН

Жэл ерэхэ тудам Санага нютаг улам болбосон түхэлтэй болоно байнхай.

Энэ оной эхеэр 320 үхибүүдэй һураха һаруул, уужам классуудтай шэнэ һургуули ашаглалгада ороо бэлэй. Урдань Санагын дунда һургуулиин һурагшад хоёр халаанаар һурадаг һаа, мүнөө нэгэ халаанда орожо, урматай һайн болоо. Багшанарайшье хүдэлмэри хүнгэржэ үгөө. Мүн 40—50 хүнэй һууха һууритай столово нээгдээ. Шэмэтэй, амтатай бууза ходо бэлдэнэ.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ ҮДЭШЭ

Һаяхан литература, искусствын долоон хоног Захааминай аймагта үнгэргэгдөө. Республикымнай мэдээжэ артистнууд болон уран зохёолшод ажалшадта хани халуунаар үгтаглаа.

Мартын 31-нэй үдэшэ һэн. Соёлой байшан соо олон зон сугларжа, уран зохёолшо И. Калашниковай, поэт Д. Улзытуевай үгэ хэлэхые анхаралтайгаар һонирхожо шагнаа. Буряадай багшанарай институдай студент Б. Сыренов болон бусад поэдүүл, уран зохёолшод шэнэ зохёолнуудаараа, уянгата шүлэгүүдээрээ һонирхуулаа.

Ингэжэ долоон хоногойнгоо түгэсхэлэй үдэшые уран зохёолшод һонирхолтой һайнаар үнгэргэбэ.

ҮНИНЭЙ НАЙ[…]

Хүн бүхэндэ […] ажал гэжэ байдаг. Б[…] Цыренов залуу […] шан болохые хүсэ[…] һандаа хүрэжэ, т[…] бэелүүлжэ шада[…] ажалда ороһоор […] лобо.

Нүхэр Цыренов […] сельподо хүдэлж[…] эрилтэ гүйлтые хан[…] до оролдолог юм. […] уялгаа жэншэдгү[…] даг. Эрхим түрүү […] лөө үнинэй найма[…] «Совет худалдаа най[…] ник» гэһэн хүнд[…] хүртэнхэй.

М. […]

...ЭҺЭЭ ХЭҺЭГҮҮД

Николай ДАМДИНОВ

...ИНИИ БАГША ЛЕНИН

(БАБУШКИН ХЭЛЭНЭ)

3.

...й дайсанаа алдангүйгөөр танихаш,
...тулахаа мэдэнэ ха юмши эртэнһээ
...рбан тунхаригшадайл шүлһэнһөө
...ротой юумэн үгы һэн хаш.

...мар, Швейцарида, хүдөөдэ,
...һайхан үдэрэй толондо урмашаад,
...юм ха хэды нүхэд хада өөдэ,
...тын тулам арадаа ашаад.

...эр соо усэдөөр махан үгсэжэ,
... шобхо мундаргада гарабад ха.
...шээ хизааргүй дунгинас гэжэ
...эрнин дэлигдэһые харабад ха.

... сэбэр хирмаг сагаан саһан.
...дүүлһэн зунай шанга наран...

... орон дэлхэйгээ
ондоохоноор харан,
...унхын бодолоор сэдьхэлээ заһан,
...гонойнгоо шуналай жэжые мартажа,
...үр тамархаар бэлэн болгодоошье ха.
... Шиллерэй шүлэг зариман дабтажа,
...эдэ тархяа эрьен һогтоошье ха.
...Ленин, удаан дуугай байһанаа,
...айгаар халзан толгойгоо һэжэрэн,
... түбиин үзэсхэлэн һайханһаа

...жэжэ, түбһэн юумэ хэлэжэ орон,
...ээр үгэлөө һэн гэдэг иигээд:
... муухайгаар нохойрно даа меньшевигүүд!

... съезд һаяхан дүүрээд байгаа.
...дта сүлэлгэдэ һэм, шудхэрые!)
...ше, ямар гэгшын муухайгаар
...ашад Ленинэй нангин хэрэгые
...даа, хараагаа һэм бэ, гүжэрдэн!
...нин шүдөө бүхөөр улам зуужа,
...эр соробхилмо нюдөө шэртэн,
...жо ерэгшэ һэн.

хамсыгаа шуужа.

...дол Ленинэй һэшхэл сэбэр һэн.
... үгэнь бата найдамтай бэлэйл даа.
...нь, доромжолуулагшадай түмэн зүрхэн.
...үйгөөр тэрээндэ сүм этигэлэйл даа.

... сухэржэ,

хобоо тараалдан гүйһэн
...рьень бузарлаха гээд, ядагша һэмнай.
...эр зорилготой багшадамнай
...уудай хараал халдаха хүсэгүй һэн.

Улаан дүлэтэ түймэрыемнай унтараажа
Зобог лэ золигууд, далайһан гараа шатаг.
Зоригыемнай дэбһэн дарахаа хатаг!

«Эй, пи тэндэ, хүдэлмэришэ Эрхүү!
Энэ—Шэтэлби, зүб даа, Шэтэ, Шэтэ!
Зэбсэг буугаар дутаа һаашни, эльгэһүү,
Зэһээд байгыш, дүүрэн вагон, мэдэ!»

Ашаан—нюуса. Дүүрэн ехэ вагон.
Аянга мэтээр зуралзаһан түмэр зам.
Янгинама шэмэрүүн агаар һоросогоон
Ярьюулна поезд, тужа хүтэлөөр түержэл.

Байгал далайн эрьеэр поезд баруулна.
Байза, шамайе, Эрхүүл хүрэжэ абаа һаа...
Хамар-Дабаан хурса хушуугаа харуулна.
Хахиналдашаба мөөрэнүүд гэнтэ...

«—Аа—һаа!»

Үүдэ сүмэлэн, алтан погонтод бултайгаа!
Үсөөхэн мүшэдүүд...

Шэб харанхы бар тайга...
Эндэл иигэжэ үнэтэ ашаамнай баригдаа.
Эзэдынь—бидэ, Шэтын табан большевигүүд
Һүхирүү дайсадай нюдыень хараад урдаа
Һүниин гаглюунда зогсонобди, хэсыгээд.

Ара таладамнай—Байгал, мүльһөөр хуцаатай,
Үбэр тээмнай—жаахан буудал. Хушуутай.
Нарһа, хушаараа гунхалзажа бү муудал,
Наһанаймнай замай эгээн һүүлшын буудал...

Үбсүү тулган буунууд үргэгдэшөө.
Үһэрүү хүйтөөр—үбэл энэ бэшээ!—
Үхэл манине амисхалаараа дайрабал,
Үһэндэмнай бурзан сэнхэг сайрабал.

Далтируулан нюугаагүйбди нюдөө,
Даншье тиимэ баяр тэдээндэ үгтөөгүй!
Хабсагай мэтээр хүн бүхэмнай бодоо.
Хайра манине гуйха гэһэнинь—бүтээгүй.

Үнгэрхэтэймнай—үзэл этигэлнай һалана бэшэ!
Үнэн хэрэгэймнай илалтые харана бэзэ—
Ирагуу нарата ерээдүйн үндэр талмай...
Ильич багшам, дуулана гүш намай?!—
(Аянга һомон нэбтэ сорьешоо бэеыш!
Аминшни таһарба!...)

—Дууланаб даа!—гэжэ
«Авроорынгоо» гүндүү хоолой нэергэжэ,
Арбан долоондо

харюусаа һэн Ильич.

4.

... дүтын шабинарай үмэнэһөө
... хэлэхэмни мүнөө.

...гли буулгадаг хүсөөрөө
...эшэл даа өөрыгөө Ленин
...эрхы гүн сэдьхэлээрээ
... болгон шэлээлди тэрээнии.

...нь илалта бэлдэн,
...ше хайрагүй үгэлдэн,
...рон соо алуулаашьебди,
...ирьтэ хаюулаашьебди.

...нь сээжэдээ һэргээн,
...хинаа бодогшо бэлэйлди.
...үрлэн, буугаа һүргөөн,
... дайнда ошогшо бэлэйлди.

...ень гайхадаг һэмди,
...эрнь һайрхадаг һэмди...
... зүб. Бүришье зүбнай хадаа—
...гожо, һүгэдөөгүйлди багшадаа.

5.

...а Ленин!

Уулзаха хүсэлтэй
...тор ябадаг һэмби үшөө...
...эрэмнин бүтэхээ болибо хэбэртэй,—
...табан он

декабрь дээрээ тэһэршсо!

...нууд хаагалалдаа, баяртай.
...сосууд амаа долёон гэгэлдээ.
...хэ—
...мельский гарабалтай.

...рь—
Манжаһаа буухаяа бэлдээ.
...хаха гэлсээбди—унатараашье!

6.

...Байжал байнаб далайнгаа шулуулиг эрьедэ.
Байгал оёоргүй, тэнгэри—бүришье һааб даа.
Бабушкин, нэрыеш Багшынгни агуу нэрэдэ
Бахимхан залгаад, бахарханалби ухаандаа.

Үсөөншэг бэлэйлтэ һурагшадынь эхин дээрээ.
Үүрэй бүрэгтэ сүлөөгүй үрэһэ хаяашад.
Харин, мүнөө, харыш урматай нюдөөрөө:
Хаа хаанагүй залаална таряантнай, хаяршоод.

Урдуур ябаашад унаһан байдаг ехэнхидээ.
Унахадаашье—тэмсэлэй дүлэтэ туг болон.
Шалгалтынгаа эгээн хатууе үзэхэдөө,
Шамдал адляар бодоһон хүбүүднай олон.

Эзэрхэг дайсадай буугай ама уруу гэтэн,
Эхэ—Элладаяа аршалан бодоһон эрхэтэн,
Улаахан сэсэгээ уралдаа нэнгээд, бэлэн байнаш,
Энеэбхилгээр эсэсээ угтаһан Белояннис.

Харатай мэдээсэл дэлхэй һаяхан уншабал:
Хадын хабшууда, Боливида, унашабал
Долоон үхэлые доло сохиһон хабаараа
Домогто ороһон Эрнесто Че Гевара...

Бабушкин, абариш Сүхэ-Баатарта бии агша һэн,
Баатар Тельман—ёһотойл дүүшни һэн бэзэ?
Аха дүү һудалтнай хаанаһааб танда?—гэжэ
Асуултагүй, эли:

—Ленин багшаһаа!

Уула хадаһаа үлүү бата үзэлтэй,
Уһан булагһаа тунгалаг сэбэр сэдьхэлтэй
Уладууд түрэнэ,

харата хүсые сухарюулна,
Уган эрхэ, сүлөөень түмэндэ тэхэрюулнэ.

Этэрэн хамагдана—
хоролхоон, муу һанаан, хэнтэг зан.
Эе нэгэдэлгэн,—хүн түрэлтэнэй үүргэ һэн.
Мэнэл даа тэрэ саг—
дэлхэйе дууһан дүүргэхэл
«Минии багша Ленин!»—
гэжэ хэлэдэг зон.

Байгал далаймни зүбшөөн дохино харюудам,
Байһан хүсөөрөө эшхэрэн шууяад, хүгтэй,
Мүхэдгүй долгидоо зогсолтогүйгөөр мухарюулан,
Мүнхэ тэмсэлэй соло дуудана хэбэртэй.

... Эхининь манай газетын апрелиин ...(...рто).

АЖАЛАЙ ДҮНГҮҮД БА ШҮҮМЖЭЛЭЛ

БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ колхозуудта тоосоото болон тоосото һунгалтын суглаанууд болоно үнгэрөө. Артелиин гэшүүд хамтынгаа суглаанууд дээрэ үнгэрһэн жэлэйнгээ дүнгүүдые согсолжо, ажалайнгаа дутуу дунданууд, саашанхи зорилгонууд тухайгаа хөөрэлдэбэ ха юм. Манай Буряадай үргэн дэлгэр дайдада оршодог олонхи колхозууд энэ шухала кампаниие бэлэдхэлтэйгээр үнгэргэһэн байна. Һүүлшын жэлнүүдтэ экономикоёо хүгжөөжэ, ниитынгээ жасада жэлдээ миллионоор олзо доход оруулдаг болоһон ажахынуудта хамтын суглаанай яажа үнгэрһэн тухай олон мэдээсэлнүүд, статьянууд манай редакциин хүдөө ажахын таһагта абтаа.

Манай редакцида эльгээһэн мэдээсэлнүүд соогоо хүдөө бэшэгшэд хамтын суглаануудта шухала асуудалнуудай табигдаһаниие тэмдэглэнэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхоздо болоһон тоосоото һунгалтын суглаан тухай нүхэр **В. Ширдармаев** бэшэһэн байна. Эндэхи колхознигуудай дунда ниитын ажалда харюусалгатайгаар хандаха тухай ехэхэн хөөрэлдөөн гараһан. Энэнь ушартай. Юуб гэхэдэ, зарим нэгэ хүнүүдэй муугаар ажаллаһан дээрэһээ ажалай гаргаша ехээр хэгдэнэ. Продукциин өөрынь үнэ сэн нэмэнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо намар колхозой 945 хонин гүрэндэ тушаагдаһан байгаа. Теэд тэдэнь булта туранхай дээрэ сэгнэгдээ бэшүү. «Нэгэ отарын хонид аад, яахадаа булта туранхай байба гээшэб» гэһэн асуудалай хамтын суглаанда гарахада, тэрэниие даажа байдаг хонишод зэмэлэгдэһэн байна. Иимэ ушар ганса нэгэ үзэгдөө бэшэ, харин олон байгаа. Тиимэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ тус колхозһоо тушаагдаһан хонидой шэгнүүр урзанданайхиһаа нилээд доогуур байба. Мүн эндэ һаагдаһан һүнэй өөрынь үнэ сэн центнерэй 24 түхэриг 30 мүнгэн болоһон, нооһон түсэбөөр 366 түхэригэй байха аад, 425 түхэригтэ болоһон байна.

Артелиин мал ажалай болон таряан ажахын һалбаринуудые ажахын тоосоондо оруулха тухай асуудал Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хэлсэгдэһэн байна. Манай редакцида хододоо бэшэжэ байдаг эдэбхитэй хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Г. Бадмаев** мэдээсэхэдээ, энэ ажахын Уланай отделени мяха, һү үйлэдбэрилхэ шэглэлтэй болоо гэбэ. Улугшахаанай отделенидэ эбэртэ бодо мал шахан таргалуулагдаха. Яарагтын отделенидэ һүнэй томохон фермэ эмхидхэгдэхэнь. Тиигэжэ колхозой мал ажал дээрэ хонишодой хоёр бригада, эбэртэ бодо малай хоёр бригада, һаалиин гүүртэнүүд ажахын тоосоондо оруулагдахаар хэлсэгдээ. Мүн тракторно-таряан ажалай бригаданууд, МТМ, тарилгын бригада гэхэ мэтэ энэ гуримаар ажаллаха болобо.

Захааминай аймагай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой хамтын суглаанай ямараар үнгэрһэн тушаа колхозойнь гэшүүн нүхэр **Г. Тугутов** дэлгэрэнгыгээр бэшэбэ. Тус колхозой экономико хүгжэжэ, хүдөө ажахын продуктнууд гүрэндэ элбэгээр худалдагдадаг болонхой. Ниитын мал олошороо. Урдань һүн багаар һаагдадаг байһанаа, нёдондо үнеэн бүриһөө 1248 килограмм һүн һаагдаа. Мүн ороохо таряанай баян ургаса ургуулагдаа.

Ажалайнгаа һайн талые хэлсэхэтэеэ хамта артелиин гэшүүд дутуу дунданууд тухайгаа хөөрэлдэбэ. Энэ суглаанда Самсаалай һүнэй фермые даагша нүхэр Дашамолонов хэлэхэдээ, ехэ һү һаахын түлөө малшадай тэмсэжэ байхада, тэдэнэй эрилтэ муугаар хангагдана. Малшадта кино харуулагданагүй. Аймагай кинофикациин таһагай дарга нүхэр Доржиев хото, хүдөө тосхонуудаар кино харуулаад лэ, малшадые хэрэглэнэгүй»,—гэбэ.

Суглаан дээрэ үгэ хэлэгшэд ажалай эмхидхэл тухай, продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха тухай тодорхойгоор хэлсэжэ, хэмжээнүүдые хараалаа. Яруунын «Коммунизм» колхозой гэшүүд ойн баярай жэлдэ ороохо таряанай ургасые 10,2 мянган центнерээр ехэдхэһэн, урзанданайхида орходоо гектарай 2,6 центнерээр ехэ таряа хуряаһан байна. Эбэртэ бодо мал, хони олошоруулха түсэбынь дүүргэгдэнхэй. Мал ажалай продукци гүрэндэ нилээд ехээр худалдагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхоздоо олзо доход горитой оруулжа, олон һалбарита ажахынуудаа олзотойгоор эрхилжэ гараад, тоосоото һунгалтынгаа суглаае яажа үнгэргэһэн тухайнь хүдөө бэшэгшэ нүхэр **Ж. Цыдыпов** редакцидамнай мэдээсээ.

Колхозойнгоо хэды хүгжэлтэдэ гаража байбашье, эндэхи гэшүүд правлениингээ ажал ябуулга тухай анхарба. Үнгэрэгшэ жэлдэ ниитын олон тоото мал гарзада ороһон байна. Энээнэй гол шалтагаан юуб? Ниитын малда тэжээл бэлэдхэлгэ болоно. Нёдондо 27 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэхэ аад, оройдоол 11 мянган центнер абтаа. Үбһэ хуряалгын хаһада колхозой правлени ажалаа муугаар эмхидхэһэн байна. Тиигээд ниитын мал үбэлжэлгын үедэ тэжээлээр дуталдаад, туража зүдэрөө. Мүн зунай бэлшээриин хаһада мал һайнаар адуулагдаагүй дээрэһээ хүсэд таргалангүй үбэлжэлгэдөө ороһон байна.

Мал ажал дээрэ хүдэлхэ хүнүүд үсөөдэнэ. Илангаяа һаалишад, хонишод дуталдана. Энээн тушаа колхозой правлени анхарнагүй гэлсэгдээ. Зүгөөр мал ажал дээрэ хүнүүдые олоор хабаадуулха арга боломжо эндэ яһала бии. Энэ ажахын отделенинүүдтэ үхибүүдэй саад, яслинууд баригдаха һэн. Гансахан элээнэй ашаар олон эхэнэр ажалда хабаадаха аргатай байгаа. Мүн колхознигууд үгэ хэлэхэдээ, адуун һүрэг олошоруулгада онсо анхарһан байна. Яахадааб гэхэдэ, Яруунада тунга бэлшээри элбэг. Хэрбээ тэрэниие һайнаар хэрэглээ һаа, ойрын жэлнүүдтэ адуун һүрэгые бүри олошоруулжа, тэрэнһээ олзо доход горитой оруулха аргатай.

Колхозуудта тоосоото болон тоосоото һунгалтын суглаануудай боложо байхада, олон хүдөө бэшэгшэд статьянуудые эльгээгээ. Тэдэнэй олонхинь газетэдэ хэблэгдэжэ гараһан байна. Хүдөө нютагуудта шухала кампаниин үнгэржэ байхада, газетын хүдэлмэридэ хүдөө бэшэгшэдэймнай эдэбхитэйгээр хабаадажа байһаниинь һайшаалтай. Саашадаа хүдэлмэриин ямаршье хаһада хододоо иигэжэл холбоо барисаагаа таһалдуулангүйгөөр нютагайнгаа һонинуудые газетэдэ мэдээсэжэ байхыень хүдөө бэшэгшэдтээ хүсэе.

Мүнөө үедэ республика доторнай хонишодой мүрысөөн дэлгэрэнхэй. Тэдэнэр энэ жэлдэ хурьгадые олоор абажа, нооһо ехээр хайшалжа, зунай хаһада хонидоо һайнаар таргалуулжа, газетэнүүдэй шанла хүртэхын түлөө оролдоно. Энэ мүрысөөнэй ямар эмхидхэлтэй байһан тушаа бэшэжэ байхыетнай, мүн һаалишад, таряашад тухай, хабарай тарилгын яажа угтагдахаяа байһан тухай статья, зураглалнуудые бэшэжэ, ажалай дутуу дундануудые газетын хуудаһануудта шүүмжэлжэ байхыетнай хүдөөгэйнгөө хурса гүүрһатанда найданабди.

ҺАНШАГНАЙ САЙШОО ГЭНГҮЙ...

Наһан соогоо үнэн сэхээр ажал хэжэ ябаһан хүн бүхэн үтэлхэдөө гүрэнһөө тэдхэмжэ абажа, яһаяа амаруулха эрхэтэй. Яруунын аймагай Үльдэргэ нютагта тиимэ эрхээ эдлэжэ эхилһэн зониие тоолобол, зуугаадһаа абан болодог.

Пенсидэ гарабашье, гараа һугсараад һууха дуратай хүн тэдэнэй дундаһаа хэр олон олдохо aab даа. Хүнэй үргэмжэдэ орошоолгүй һаа, аха аргаараа бэеэ һамааруулхые оролдодог байһаниинь ойлгосотой. Зариманиинь һайн дураараа колхоз, совхоздоо хүдэлжэ, нютагайхидтаа туһална. Зариманиинь хахуули үргэлөөд, гол нуурта ошожо, бүхэли үдэртөө соолго дээрэ һуудаг. Үгышье һаа,—филателист гү, али нумизматик болоо, айхабтар шуналтайгаар маркануудые, элдэб янзын мүнгэнүүдые суглуулдаг aab даа.

Минии һанахада, ажаллаха дуратай үбгэд, хүтшэдэй эрмэлзэлые нэгэ шэглэлтэйгээр эмхидхэбэл, тэдэнэр обществодоо ехэ туһа хүргэхэ һэн ха. Томо хото городуудта, промышленна түбүүдтэ һайн дуранай бүлгэмүүд пенсионернүүдэй дунда хүдэлмэри ябуулдаг гээшэ.

Бидэ, үльдэргынхид сугларжа зүбшэлөөд, ажалай ветерануудай һайн дуранай бүлгэм эмхидхэжэ 15 гэшүүнтэй совет һунгаа һэмди. Энэнэй уялгань—пенсионернүүдэй ажалые түсэблэхэ, бүтэхэ тээшэнь ябуулха болоно.

Жэшээнь, ветерануудай үүсхэлээр дунда һургуулиин байшан баригдаа. Тэрэнэй проектые нютагайнгаа эрилтэдэ тааруулан, өөһэдөө хубилгаа һэмди. Тэрэмнай хүршэнэрэй һургуулиин байшангуудһаа һураггүй дээрэ болоо. Дээдын зургаануудшье тэрэниие-мнай зохидшоогоо бэлэй. Мүн баһа холын гүүртэнүүдтэ хүдэлдэг малшадай үхибүүдэйнь байха интернат һаяхан бариабди. Одоол өөһэдымнай проектээр баригдаа гээшэ. Найма-юһэн хүнһөө бүридэһэн бригада эдэ ехэ барилгануудые бүтээгээ. Бригадын гэшүүдэй эгээл «залуунь» жараад наһатай. Гэбэшье, эдэнэр эдир хүбүүдһээ дутуугүй бахим шангаар һүхэ, харуулнуудаа барина. Шэрэшэн Дамба Галсанов, модошо дарханууд Жана Цыденов, Жамбал Цыбикжапов, Георгий Ларионов болон бусад эрхим һайнаар хүдэлжэ, нютагайнгаа хүүгэдэй эрдэм ном шудалха хэрэгые улам хүнгэдхэхын тула ехэ оролдолго гаргаһаниинь һайшаалтай.

Жэл бүри модо һуулгажа, түрэл тосхоноо сэсэрлигээр бүрхөөхын тула горитой юумэ хээбди. Нёдондо гурба мянгаад модо һуулгаа һэмди. Урдань Улаан-Үдын питомнигһоо асаржа һуулгадаг байбал, мүнөө хабартаа нютагайнгаа модоые: хуһа, нарһа, шэнэһэ, хасуури тариха һанаатайбди. Хэдэн жэлэй үнгэрөөд байхада, эндэмнай пэгшысэ намаалһан сэсэрлиг һалхинда шуяан, ажабайдал тухай дуугаа жииряса татахал!..

Колхоздоо музей нээхэ гээд, ехэ хүдэлмэри хэжэ байнхайбди. Тусхай байшан соо хэдэн таһагтай музейн нээгдэхэнь дүтэлөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда Үльдэргын олохон хүбүүд ами наһаяа алдаһан юм. Тэдэнэй нэрые үрэ саданарайнь үеын үедэ мүнхэлхын тула мантан томо хүшөө мүн лэ пенсионернүүдэй үүсхэлээр бодхоогдоо.

Саашадаа бүтээхэ юумэмнай гэхэдэ: сабхи хададаг, фото буулгадаг, үһэ заһадаг, һахал абадаг, хубсаһа оёдог цехүүдтэй ажаһуудалай комбинат бариха түсэб болоно. Шулуун һууринь табигдаа. Барилгыень эхилхээр үбгэднай бэеэ зэһэнги.

Иимэл даа, богонёор хэлэбэл, пенсионернүүдэй туһатай ажал. Шандааһаяа дан һуларшоо бэшэ хадаа, ямбархажа хэбтэнхаар, иигэжэ үтэлхэдэ һайхан бэшэ ааб?

Ж. САМПИЛОН,
Россин Федерациин тусхай пенсионер, ветерануудай соведэй түрүүлэгшэ.

...ИАЛИС...
...УУДТА

...СЛОВАКИ

...энэ түхэлэй хү...нууд Чехосло...вуyд болон гү...дай полинууд дээ...

...е индустриализа...й национальна эко...тын гол шэглэл...болоно. Нёдондо ...нууд ба гүрэнэй ...мянга шахуу трак...гаран таряа, свёк...ха хуряадаг ком...ег 500 автомати...болон бусад олон ...худалдажа абаһан ...а хүдөө ажахыда ...улам нэмэхэ байна. ...городтохи «Агро...завод орон доторхи ...машина бүтээлгын ...приятинуудай нэгэн ...приятида 70 гаран ...нууд бүтээгдэдэг. ...хүдөө ажахын ...тын предприяти...продукциие аха ...ргонуудта, тэрэшэ...эжэ байгаа гү...гдадаг байна.

...ОЛГАРИ

...химическа Хари...Соведэй шатаар ...янзын машина ...удые бүтээхэ тус...оронхой. Электро...лна, 46 түхэлэй ...ондоо янзын ра...аппарадууд, юу...орнь илгадаг ба ...ануул, оранже...дэг, тамхи ху...нууд республикын предприятинуудта бүтээгдэдэг байна. Эдеэ хоолой промышленностиин машина болон тухеэрэлгэнүүдые үйлэдбэрилгөөр СЭВ-тэ хабаададаг гүрэнүүдэй дунда Болгари гол һууринуудай нэгые эзэлнэ.

Чехословаки. Хомутовско металлургическа комбинадай соргонуудые бүтээдэг цех соо. Энэ предприятиин продукци—элдэб диаметрэй соргонууд СССР-тэ худалдагдадаг юм.

ЧТК-гай ТАСС-ай фото.

ДРВ

Городской Арадай Соведэй һунгалта Ханойдо апрелиин 28-да болохонь.

Ниислэлэй, тэрэ шадарай һууриин газарнуудай 45 һунгуулиин участогһаа дэбжүүлэгдэһэн 220 кандидадай нэрэ обогууд мэдээжэ болонхой. Тэдэнэй дунда Ажалай баатарнууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, социалис мүрысөөнэй ударнигууд, политическэ ба ниитын организацинуудай түлөөлэгшэд, наука ба культурын ажал ябуулагшад бии. Кандидадуудай тоодо 109 эхэнэр оролсоно.

ВЕНГРИ

Химическэ промышленностиин шэнэ томо предприятиин түрүүшын ээлжээн Дебреценде ашаглалгада үгтөө. Гэр доторой хэрэгсэлнүүдһээ эхилээд, соргонууд хүрэтэр эндэ пластмассаар бүтээгдэдэг боложо эхилээ. Түрүүшын ээлжээн жэлэй турша соо 5000 тонно продукци бүтээжэ гаргаха юм. Барилга түгэсхэгдөөд байхадаа, жэлдээ 26—28 мянга хүрэтэр тонно продукци бүтээн гаргадаг болохо.

ЮГОСЛАВИ

Югославида хабарай полевой хүдэлмэри түлэг дундаа хэгдэжэ байнхай. Воеводиндо, Шумадида, Словенидэ газар хахалалга эхилэнхэй. Ороной хэдэ хэдэн районуудта хабарай таряанай талмайн хахадтань тарилга хэгдээд байна. Мүн саахарай свёкло, хартаабха тариха хүдэлмэри амжалтатайгаар хэгдэнэ. (ТАСС).

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

ДРВ-дэ буудуулан унаба

ХАНОЙ. (ТАСС). Хуангбинь провинцида Вьетнамай арадай армиин агаарһаа хамгаалха сэрэгүүдэй частьнууд апрелиин 9-дэ американ самолёдые буудажа унагаагаа гээд ВИА агентство дамжуулна. Тодологдоһон мэдээнэй ёһоор, тус провинцида апрелиин 6-да баһа нэгэ американ самолёт буудуулан унаһан байгаа.

Тиимэ болохолоороо, хамта дээрээ ДРВ-дэ 2.827 американ самолёт буудуулан унаһан байна.

Урда Аравида аграрна реформо хэгдэхэнь

КАИР. (ТАСС). Аграрна реформо хэхэ тухай хуули Урда Йеменэй Арадай Республикада энэ һарын турша соо бэелүүлэгдэжэ эхилхэнь гээд МЕН агентствын корреспондент Аденһээ мэдээсэнэ.

Аграрна реформо бэелүүлхэ талаар республикын дээдэ комитет хадаа үлүү газарые хуряан абажа, таряашадай дунда хубаарилха шухала хэмжээнүүдые абаха байна. Англиин эзэмдэлгэһээ ороноо сүлөөлхын түлөө тэмсэлдэ наһа барагшадай гэр бүлынхид, үгытэй таряашад газар абалгын талаар булюу эрхэтэй байха юм.

Совет арадай гаргаһан агуу ехэ габьяа тухай

СОФИ. (ТАСС). Космонавтикын үдэрые Болгариин олониитэ үргэнөөр тэмдэглээ. Энэ гайхамшагта үдэртэ зорюулагдаһан статьянуудые, фото-зурагуудые, бусад материалнуудые бүхы газетэнүүд толилоо.

Гагаринай нэрэ хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэтэдээ толотохо. Тэрэнэй габьяа ерээдүйн залуу үетэниие баясуулан зоригжуулхал гээд «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

Замбуулинай захагүй үргэн дайда руу совет хүнэй түрүүлжэ ниидэһэниинь тушаан болоһон ушар бэшэ. Совет ниитын байгуулалта наука, техникэ ба соёл культурые һалбаруулха, хүнүүдэй байдал һайжаруулха хизаарлашагүй ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгөө гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Совет хүн замбуулинай дайда руу зам нээхынгээ урда тээ шэнэ ажабайдал тээшэ зам, социализм ба коммунизм тээшэ зам арадуудта нээжэ үгөө. Энэ талаар совет арад хүн түрэлтэнэй пионерынь болоно гээшэ. Социалис оронуудай хэдэн олон миллион хүн социалис байгуулалтадахи дүй дүршэлыень хэрэглэн, совет хүнүүдэй дабшаһан замаар ябана.

* * *

УЛААН-БААТАР. Космонавтикын үдэрые Монгол орон үргэнөөр тэмдэглээ. Замбуулинай дайдые амгалан ёһоор шэнжэлэн мэдэхэ талаар совет наука ба техникын түйлаһан амжалтануудта зорюулан түбэй газетэнүүд түрүү бэшэгүүдые, тусхай хуудаһануудые толилһон байна. Энэ ушар радио ба телевидениин программа дотор ехэ һуури эзэлнэ.

Урда Вьетнамай профсоюзуудай хандалга

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг профсоюзуудай федераци Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерацида бэшэг эльгээжэ, Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг профсоюзуудай федерациин ЦК-гай гэшүүн Чан Ван Киеу гэгшые харата муухайгаар алаһанай түлөө Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлые, Тхиеу-Киин туһамарша бүлэгые эрид шууд буруушаагаа.

Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлэй, Сайгондохи туһамаршадайнь шуһата муухай гэмтэ ябуулгануудые зогсоохын тулада эрид шанга хэмжээнүүдые абахыень уряалан, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерацида, бүхы дэлхэйн профсоюзна ба түрүү организацинуудта Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг профсоюзуудай федераци бэшэг соогоо хандаа гээд Освобождение агентствын дамжуулгада үндэһэлэн ВИА агентство мэдээсэнэ. Урда Вьетнамай патриодуудые хашажа, хэһээжэ байһан американ интервентнүүдэй, тэдэнэй туһамаршадай шэнэ харата муухай ябуулгануудта һаад ушаруулхыень уряалан американ ажалшадта, США-гай түрүү хүсэнүүдтэ Урда Вьетнамые сүлөөлхын түлөө тэмсэдэг профсоюзуудай федераци хандаа.

Шэнэ харата ааша

АММАН. (ТАСС). Иордан мүрэн руу Ярмук мүрэнэй шудхан ородог бэлшэртэ оршодог Иорданиин һууриин газарнуудые Израилиин артиллери апрелиин 11-дэ дахяад буудаа. Иорданиин сэрэгэй командованиин түлөөлэгшын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хойто Шуна гэжэ һуурин шадарай поли дээрэ хүдэлжэ байһан бүлэг таряашадые үглөөнэй 7 час 25 минутада израилиинхид буудаа. Иорданиин артиллери Израилиин сэрэгүүдэй ээлжэ байһан газар руу харюу болгон буудаһан байна. Энэ буудалдаан үдэрэй 1 час 20 минута хүрэтэр үргэлжэлөө. Иорданиин талаһаа ямар хохидол болоһон тухай мэдээсэгдэнэгүй.

США-да сэрэгэй албанда хүнүүд шэнээр татагдахань

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Армиин, далайн-сэрэгэй флодой, агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй 24,5 мянган резервистнүүдые сэрэгэй жэнхэни албанда татаха тухай президент Джонсон захирапта гаргаа. Эдэнэй 10.000 резервистнүүдынь Урда Вьетнам эльгээгдэхэ юм. Үлдэгшэ 14,5 мянган хүнүүдынь стратегическэ резервын составта орохо байна. Энээн тухай США-гай оборонын министр Клиффорд мэдээсээ.

Хэмфри президентын тушаалай түлөө тэмсэлдэ оролсобо

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Хэмфриин түлөө демокрадуудай нэгэдэл» гэжэ организаци эндэ байгуулагдаа. Энэ организаци хадаа президентын тушаалда кандидадаар США-гай мүнөөнэй вице-президент Губерт Хэмфриие дэбжүүлхын түлөө оролдолго гаргаха байна. Урдын президент Гарри Трумэн хүндэтэ түрүүлэгшэтэй иимэ комитедэй байгуулагдаһан тухай пресс-конференци дээрэ сенатор Уолтер Мондейл апрелиин 12-то соносхоо. Американ шэнжэлэгшэдэй бултанайнь һанамжануудай ёһоор, президентын тушаалай түлөө тэмсэлдэ оролсобоб гэжэ Хэмфри ойрын саг соо тусхайтаар соносхохо байна.

Урда Вьетнамдахи дайн байлдаан

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Сайгонһоо баруун-урагшаа 10 километртэ байһан туһамаршадай сэрэгүүдые Урда Вьетнамай арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд миномёдуудаар буудаа. Сайгонһоо хойшо 30 километртэ байһан Урда Корейн сэрэгүүдэй лагериие патриодууд миномёдуудаар мүн лэ буудаһан байна. Тэрээнһээ уламжалан лагерь материальна хохидолдо ороо, алуулһан хүнүүдшье бии. Сайгонһоо баруун-урагшаа 200 километртэ байһан туһамаршадай сэрэгүүд миномётно буудалгада дайрагдаа.

Сайгон шадар, Урда Вьетнамай ниислэлые тойроһон 11 провинцида сэбэрлэлгын шэнэ ябуулгануудай эхилһэн тухай Урда Вьетнамдахи американ сэрэгүүдэй командовани соносхоо.

Газар доро ядерна тэһэлэлгэ хэгдэбэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Невада штадтахи туршалгын полигон дээрэ США мүнөө жэлдэ газар доро 15 дахин ядерна тэһэлэлгэ хэбэ гээд атомай хүсэнэй талаар американ комисси мэдээсэбэ.

Энэ хадаа гурбан оршомдо ядерна туршалгануудые хорихо тухай договорой баталагдаһанһаа хойшо газар доро хэгдэһэн 154-дэхи тэһэрэлгэ болоно.

ДУЛЭТЭ ЖЭЛНУУДЭЙ БААТАРНУУД

ТҮРҮҮШЫН ЗҮРГЭ ХАРГЫГААР...

Һанана гүт, поэт Михаил Светловой далитай болоһон үгэнүүдые: «Залуу наһан маанарые залинта дайнда эльгээгшэ һэн...» Мэдээжэ болоһон шүлэгэй үгэнүүд бэд даа. Михаил Светлов энэ шүлэгөө түрүүшын комсомолшуудта зорюулаа бэлэй. «Залуу наһан маанарые Кронштадтын мүльһые гаталуулаа һэн...»

Түрүүшын комсомолшуудай дайшалхышье, ажалайшье баатаршалга Совет засагай түлөө тэмсэлэй түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй.

Хореод онууд. Граждан дайнай дүүрэһээр хэдэн жэл болобошье, ангиин тэмсэл огто дүүрээгүй байгаа. Тэрэ тэмсэлдэ Буряад ороной комсомолшууд, түрүү залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан юм. Буряадай комсомолой түрүүшын организацинууд, түрүүшын гэшүүд тухай тон багаар бэшэгдэнхэй. Гэбэл бидэнэр тэдээн тухай материалнуудые, мүнөө амиды мэндэ ябаһан үетэнэйнь дурасхаалнуудые анхаралтайгаар суглуулха ёһотойбди.

1.

1923 оной зун Эхирэд-Булгадай аймагай Хүнтэй нуурай эрьедэхи хорёод урхэтэ айлтай Таала тосхондо залуухан хүбүүн бии болоо һэн. Тосхонойхид дээгүүр доогуур шэбэр һабир гэлдэбэ:

— Хаанаһаа ерэһэн хүбүүм?..

— Айлшан хүбүүн хэнэйдэ буугааб?...

— Ямар айлшан хаб, шэнэ дарга гэлдэнэ һэн...

— Бурхан зайлуул, үндэр наһатай үбгэдэйнгөө оронդо һая үльмы дээрээ үндыжэ ябаһан шолмонуудай гарта орохомнай гү?..

Тиибэ ябашье, энэ хүбүүмнай үнэхөөрөө Хүнтэйн худөөгэй Соведэй секретаряар эльгээгдэһэн байгаа. Ользон Бураев худөөгэй Соведэй хэрэгүүдтэй нягтаар танилсаба. Ара таладаа ажабайдалай дүршэлшьегүй хадаа, нютагай засагай хэрэг үйлын хэр зэргэ бэелүүлэгдэжэ байһаниие һайнаар ойлгобо.

Ользон үдэшэлэн нуурай эрьедэ ошожо, одо мүшэдэй гэратар шэбшэлгэтэ болон һууба. «Түрүүлэгшэ—партиин гэшүүн, үгытэй хүнэй хүбүүн, Совет засагай түлөө тэмсэлдэ хабаадалсаа. Теэд үзэг бэшэггүй, буряадуудай хуушанай заншалай ёһоор үбгэдэйнгөө үгэ хүүрээр ябана ха... Яалтайб?..». Залуу хүнэй шэбшэхэ, бодохо юумэн олон.

Таала Ойхоной хошууида ородог байгаа. Ойро тойрон нютаг, тосхон байхагүй. Хошуунай түб —Еланса хүрэтэр ой тайгаар зуугаад модон. Аймаг хүрэтэр бүришье холо.

Зураг дээрэ: **О. П. Бураев Михаил Иванович Калинин, Надежда Константиновна Крупская, Авель Сафронович Енукидзе гурбанай дунда.**

Энэ дурасхаалта фото-зурагые Ользон Петрович Бураевай гэр бүлынхид нангинаар хадагалжа ябадаг.

— Хэтэ заяандаа загаһа агнадаг зондо ошохошни. Загаһашад өөрынгөө ёһо заншалтай, тэдэ заншалыень һайнаар ойлгохо хэрэгтэй. Бү түргэдөөрэй, «түргэдэһэн хүн түрингөө һамна эшхэдэг юм» гэжэ дуулаа һэн гүш? Энээниие бү марта. Зоной дунда шэнэ ажабайдал тухай, Совет засаг тухай хөөрөө саг үргэлжэ үнгэргэжэ байхаш. Ши Совет засагай түлөөлэгшэнь болохо ха юмши, — гэжэ Ользон Бураевта хошревкомдо хэлээ һэн.

Үдэшын боро хараан буужа, нуур тээһээ хүйтөөр һэбшээлбэ. Байгал далайншье дүтын амисхаалые абяархахаар: Ользоной түрэһэн Элэгшэн нютагта зундаа нимэ хүйтэн үдэшэ болодоггүй юм. Хүбүүн байха байраяа үшөө олоогүй дээрэһээ худөөгэй Соведэй муухан гэр тээшэ алхалба.

Гэрэй ори гансахан таһалга соо, өөхэн дэн носожо, бүүдэгэр гэрэлээ хэпбэлзүүлнэ. Түрүүлэгшэ тамхилжа һууба.

— Хаагуур ябанаш? Хүлеэжэ ядабаб. Манайда ошожо, хоол бария...

Ользон гэдэһэнэйнгээ үлдэһэниие һая мүнөө мэдэбэ.

— Ябаял даа...

Түрүүлэгшэ дуугай алхална. Залуу хүбүүншье абяагүй. Хүл доро хайр шулуун жиг-жиг гэнэ.

Харин гэртээ хүрэһэн хойноо түрүүлэгшэ үгэ дуутай болобо:

— Ши, хүбүүн, һонор яба. Манайшни эндэ бандидуудай эшээн олон. Тосхондомнайшье нюдаргашуул яһала бии байха. Тэдэнэр зоргондоо аашална. Яахабши, тойроод ой тайга, коммунистнууд гэхэдэ ори гансаараа, комсомолшууд байхагүй. Соведэй худэлмэри...—гэжэ һанаа алдаба.—Саг ерэхэ, бандидуудые үгы хэхэ саг, харин мүнөө...

2.

Буряад ёһо заншалаар хүнэй гэртээ урихада Ользон арсадаггүй байба. Ошожо халуун шүлыень, ногоон сайень, халтад гээ һаа, тогоонойшье архиие уулсаха. Ажаһуу д а л а а р н ь, ажал хэрэгээрнь һонирхохо, худөөгэй Соведэй талаһаа туһаламжа хүргэхэеэ оролдохо. Урии зулгы зандань, үбгэн, залуу гэнгүй, хэниешье хүндэлжэ хөөрэлдэдэгтэнь, Таала тосхонойхид залуу хүбүүниие ехэтэ хүндэлдэг болоо юм.

Айлда ороходоо, хүнтэй хөөрэлдэхэдөө Ользон саанаһаа эхилжэ, заатагүй шэнэ ажабайдал тухай хэлэхэ, хуушанай барга байдалай мунхаг ушарнуудые дурдаад абаха. Тэрэ үе сагта ойлгууламжын нимэ худэлмэри тон тааруу байгаа бшуу.

...Худөөдэ үбэлэй һүниин ута гээшэнь аргагүй. Хорин гурбан ондо ямар кероснн байхаб даа. Тосхоной айл бүхэндэ өөхэн дэн носохо гү, али ушаагтань ольһотой дабирхайтай түлеэн нэжэгэнэхэ. Хуушан заншалай ёһоор, айл бүхэндэ ээлжээгээр һүниин «һуулган» болодог байгаа. Тэндэ залуушуул сугларжа, хуушанай үльгэр домог шагнаха, онтохо таабари хэлсэхэ, ёохор хатарха... Ользон нэгэшье наада гээгшэгүй һэн.

Залуу хүбүүд, басагад худөөгэй Соведэй залуу даргые ехэтэ хүндэлдэг байгаа.

— Хүнтэйн худөөгэй Соведэйхидтэ найдахада болохо, — гэжэ хошуундашье, аймагташье хэлсэдэг болобо. — Тэндэ ёһотойхон секретарьтай болобобди...

Хорин табадахи жэл бултайжа ерэбэ. Ользон Бураев худөөгэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаба. Энэ сагта Ользон Бураевай танихагүй хүн Хүнтэйн Соведэй мэдэлдэ ородог тосхонуудта үгыл байгаа хаш.

Тэрэ хорин табадахи ондо Ользон Бураев Совет засагые бэхижүүлэлсэжэ, элдэбын бандитнуудые намналсажа, ой тайгаар унтаха хэбтэхые мэдэнгүй ябаха зуураа, ленинскэ комсомолой гэшүүндэ абтаа һэн.

Партиин Буряадай обкомой архивта Ользон Петрович Бураевай өөрынгөө гараар бэшэһэн намтар мүнөөшье болотороо бии. Тэрэ намтар соогоо Ользон Петрович нигэжэ бэшэһэн байна: **«Комсомолой гэшүүндэ 1925 ондо абтааб, ленинскэ комсомолой зэргэдэ 1929 он болотор ябаа һэм...»**

Комсомолой гэшүүн болоһонойнгоо удаа Ользон Таала нютагта комсомолой организаци эмхидхээ. Хожомынь энэ организациин гэшүүд Ойхоной хошуунда бии болоһон түрүүшын худөө ажахын «Хамжаган» гэжэ нэрэтэй нэгэдэлэй эдэбхитэд болоһон байна.

Ользон Бураев 1927 ондо большевигүүдэй партиин гэшүүн болоо һэн. Дээрэ дурсагдаһан намтар соонь нимэ үгэнүүд бии: **«Ойхоной хошуунда гурбан жэлэй туршада комсомолой ба партийна организацинуудай секретаряар худэлмэрилөө бэлэйб...»** Тинхэдэ өөрөө комсомолой Ойхоной хошуунай комитедэй бюрогой [...] ябаа юм.

...1928 он. Хабар[...] амисхалһан март һара [...] Гаалын коммунистнуу[...] комсомолшуудай суглаа[...] сайтар болобо. Унтаа[...] таранагүй. Худөөгэй [...] заахан гэр соо та[...] тамхинай утаан хүнэй [...] таглана.

— Зай, юун гэжэ [...] бибди? — гэжэ Ользон [...] һөөлдэнги хоолойгоор [...]

— Урданьшье загаһа [...]ран агнагша бэлэйбди,[...] дүтэ һууһан үбгэжөөл [...]раба.

— Хамтааран агнах[...] агнаад, олоһомнай а[...] юундэ адляар хүр[...] һэм?!

— Онгосынгоо түлөө[...]дэг һэн гүбди? Түлэдэг[...] губшуурай эзэн хэн [...] Мартаа гүш?!

Ойхоной хошуунай т[...] колхоз нимэ арсалдаа[...]рөө юм. Тэрэниие Оль[...]рович Бураев эмхидх[...]рүүшынь түрүүлэгшэ[...]гагдаһан байгаа.

* * *

Аха заха үеын ко[...]шуудай зэргэдэ хүмүү[...]дэһэн буряад хүбүүн [...] ба шадалаа түрэл ар[...] зол жаргалай түлөө [...] зорюулһан юм. Ользон [...]вич Бураев хожомынь [...] совет, ажахын ор[...] харюусалгата тушаал[...]һан. Бурколхозсоюза[...]ниин түрүүлэгшын ор[...] Сэлэнгын ба Алайра[...] сэдкомуудай түрүүлэ[...]дэлмэрилөө бэлэй.

Ользон Петрович Бу[...] гэшүүнээр һунгагдажа[...]дай республикын пра[...]вын хэрэгээр Москва [...] бэшэ ошоһон байха[...] ошоходоо Михаил И[...] Калининтай, Надежда К[...]тиновна Крупскаятай[...] Сафронович Енукидзетэй [...] дүрэеэ буулгуулһан юм.

...Ажабайдалай зүрг[...]гаар ябагшадай нэгэн[...]рай эхин нимэ юм даа.

К. ИЛ[...]

Н'ЭГ ЭТЭ...

Саг соогоо

Виктор Гюго ехэ яаралтай юумэ бэшэжэ байба. Теэд тэрэнээ һууһаар һуугаад бүтээхэеэ өөртөө этигээгүй уран зохёолшо... толгойнгоо хахад үһые, мүн хахад һахалаа хайшалжа хаяад, хайшаяа сонхоороо шэдэжэрхиһэн гэхэ. Удаань һахал, үһэнэйнгөө дахинаа хүсэлдэжэ ургатар гэртэһээ гарангүй һууха баатай болоо һааб даа. Гэбэшье ажалынь саг соогоо хэгдээ һэн гэхэ.

Гайхалтай ушар

Нэгэтэ Вольтер вельможын таһалга соо хэдэн арбаад париггуудай байхые харажархиба.

— Гайхалтай ушар байна даа!—гээд суута философ шангаар эльгэ хатаа һэн. — Яаһан олон толгойгүй паригуудтай хүн гээшэб!

Һайн зүбшэл

Үшөө мэдээжэ болоогүй нэгэ новеллист зохёолой энэ жанраар бэшэхэдээ, суутай Пауль Гейзедэ:

— Гайхалтай, юрэдөө, би долоон хоног соо новеллэ бэшэжэ шадахаб. Теэд тэрэнээ хэблүүлхым тулада жэл хэрэгтэй болонол,—гэжэ хандаба.

— Гайхалтайшье юумэн эндэ үгы даа,—гээд Пауль Гейзе харюусаа һэн.—Зохёохы хэрэгээ эрьюулээд табидаг бологты: богонихон новеллэ дээрэ жэл соо ажаллагты, тиигэбэл тэрэнээ долоон хоног соо хэблүүлдэг болохот.

Математикада билдагуушалга

Франциин суута математик Коши нэгэ һүлэр графта конусые хоёр хубида хубааһан зурлаагай теоремэ яашье ойлгуулжа ядаба. Тэрэнь:

— Ойлгобогүйлби даа, маэстро. Баһал хадуубагүйлби даа... —гэжэл байба ха.

Тинхэдэнь тэсэжэ ядаһан Коши:

— Үгы теэд, теоремэмнай зүб ха юм! Математик солоороо тангаригланаб!—гэжэ бадашаба.

— Ай даа, маэстро, —гэжэ граф һурагшань дохилзобо,— эхилхэдээ нигэжэ хэлэхэ һэм шуут. Нимэ хүндэтэй Танай хэлэһэн үгэдэ этигэжэ ядаха байгаагүйлби. Зай, тиигэбэл, энэ хүшэр теоремын зүб, бурууе баталһанай үлүү юм ха юм даа...

Номгоро, номгоро...

— Гэгээн түрэлтэ!.. үбгэмни намдаа хажар муугаар хандана,—гээд нэгэ офицерэй һамган Суворовто гомдол бариба ха.

— Намда хамаатай бэшэ,—гэжэ дары харюусаба полководец.

— Үгы теэд. Танииешье нюргандатнай хараадаг юм лэ...

— Эгэшэмни, энэ шамда хамаатай бэшэ,—гэбэ.

«Служба быта» гэжэ журналһаа абтаба.

Амаралтын үдэрэй хуудаһан

АЖАЛ ХҮДЭЛМЭРИ ТУХАЙ АРАДАЙ ҮГЭНҮҮД

Ажабайдалай амидаралта һудаһан бологшо ажал хүдэлмэри тухай оньһон үгэнүүд арад тоотондо бии. Үнэн сэхэ ажал хүдэлмэриие улад зон хододоо хүндэлдэг, залхуу хойрог ябадалые шоо үзэдэг байха юм. Энээниие удхаараа адлишуу оньһон, хошоо үгэнүүд гэршэлнэ: **«Ажал үгы хадаа, айраг тараг үгы»** (буряад оньһон үгэ); **«Ажал хүниие эдеэлүүлдэг, хубсалуулдаг юм»** (ород арадай); **«Хүдэлмэри хээ һаа, хилээмэ эдихэш»** (лезгин, мари, удмурт, ород, буряад, хальмаг арадуудай); **«Үһанда ороогүй һаа, загаһа барихагүйш»** (вьетнам, индонез, армян, татар, удмурт, ород, буряад).

Арадай сэсэн үгэнүүд уран бэрхэ ажалша хүнүүдые магтана: **«Ажал хүниие алдартай болгодог»** (ород). **«Ажалша хүн зондоо хүндэтэй, хүдэлмэришэ хүн—хүн зондоо хүндэтэй»** (буряад); **«Залууһаа ажаллажа һураһан лэ хүн хүндэтэй байдаг»** (алтай).

Арадай оньһон үгэнүүд ажалша хүнүүдые алдаршуулан магтаха зуураа, залхуу зайрануудые зада шүүмжэлнэ: **«Залхуу хойрогто хүн бүхэн дурагүй»** (таджик); **«Залхуу хүн хүндэгүй»** (ород). **«Эдихэдээ—эрэ барас, хэхэдээ—хашан буха»** (монгол, буряад); **«Эдихэдээ бэрхэ аад, хэхэдээ тулюур»** (удмурт); **«Залхуу хүн багаар ажаллаад, ехээр эдеэлхэеэ оролдодог»** (башкир); **«Эдеэнһээ халбагадаха болоходоо —эгээн түрүүн, ажал хэхэ болоходоо—эгээн хойно»** (литва); **«Залхуу хүн эдеэлхэ болоходоо—элүүр, хүдэлмэри хэхэ болоходоо—үбшэн»** (грузин, армян); **«Залхуу хүн эдеэлхэдээ хүлэрдэг, ажаллахадаа даарадаг»** (финн, мари арадуудай оньһон үгэнүүд).

Үшөө хэдэн жэшээ харуулая: **«Залхуу хүнэй газаа зартагай модон байдаггүй, хомхой хүнэй гэртэ хоол эдеэн байдаггүй»** гэжэ буряад, монгол, хальмаг зон хэлсэдэг. **«Залхуу хүн уһа ууха, ажалша хүн—тоһо эдихэ»** гэжэ оньһон үгэ яхад арадта. **«Залхуугай гэртэ—хооһон»** гэжэ оньһон үгэнүүд турка, финн, удмурт, ород арадуудта бии.

Ц. БУДАЕВ.

НЭГЭДЭХИ УДЭР

Урждаэр Улаан-Удэ хотодо «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо боксоор профсоюзуудай облсоведэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөнүүд эхилбэ. Тэрээндэ манай республикын хамта дээрээ найман команда шэлэмэл боксернуудаа асарһан байна.

Спортын дурсагдагша зүйлөөр профсоюзуудай облсоведэй түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн манай республикада эгээн түрүүшынхеэ үнгэргэгдэхэнь гээшэ.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр аха наһанай 34 эдиршүүл, 16 эрэшүүл тэмсэхэ байгаа. Гэбэшье эрэшүүл сооһоо спортын мастер Кондаков, нэгэдэхи разрядай дүршэлтэй боксёр М. Шантанов хоёртой тэмсэхэ байһан Васильченко, Хулханов гэгшэд бэеынгээ шэгнүүрэй тэнсүү бэшэ байһанһаа боложо мүрысэбэгүй.

Эгээл түрүүлэн 48—51 килограмм шэгнүүртэй аха наһанай эдиршүүл сооһоо Андреев («Труд»). Гуляев («Урожай») гэгшэд мүрысөө нээхэ байһан аад, гурба дахин рингдэ уригдаһан Гуляевай ерээгүйһөө болоод, Андреев илаһанда тоологдоо. Цыденов («Урожай»), Яковлев («Зенит») гэгшэдэй мүрысөөн харагшадай анхарал татажа эхилээ һэн. Тус тустаа хоёр-хоёр минута сагтай гурбан раундын туршада Яковлев шадамар гоё тулалдаа харуулжа, альга ташалган доро илажа гараа.

51—54 килограмм шэгнүүртэн сооһоо мүрысэһэн боксернуудай дунда дурсагдагша хоёрой тулалдаан эгээн лэ шадабаритай байгаа гэжэ тэмдэглэмээр. Саашадаа 54—57 килограмм шэгнүүртэнэй дунда болоһон тэмсэлдэ «Локомотивай» түлөөлэгшэ Решетников эгээл шадалтай, ехэ шадабаритайшье байба. Тэрэ «Спартак» бүлгэмэй Коварскиие хоёрдохи раундын эхилэмсээр нокдаунда оруулжа, яаха аргагүй булюу байһанайнь түлөө рингын судья Б. Зориктуев гарыень үргөө. (Борис Зориктуев өөрөө һаяхан Ереван хотодо ороной «Буревестник» бүлгэмэй мүрысөөндэ эрхимлэжэ, олимпиин наадануудай чемпион байһан В. Енгибарянай гарһаа СССР-эй чемпионой үнэмшэлгэ абаа һэн). Дээрэ дурсагдагша шэгнүүртэн соогоо Мальцев («Зенит») Цыденов («Урожай») гэгшэдэй тэмсэл харагшадта мүн лэ һонирхогдоо. Байгша оной республикын чемпион болоһон Мальцевта Хоринн аймагай түлөөлэгшэ шүүгдээшье һаа, хожомоо һайн боксер болохо байһанаа эндэ харуулба.

Мүн лэ Хоринн аймагһаа («Урожай») ерэһэн бокс[...] «Зенит» командын т[...]ла мэргэжэһэн Каин [...]нээр сохюулаа. Эдэ [...] бэшэ тэмсэл хоёрдох[...]хэтэй хамта дүүргэ[...]

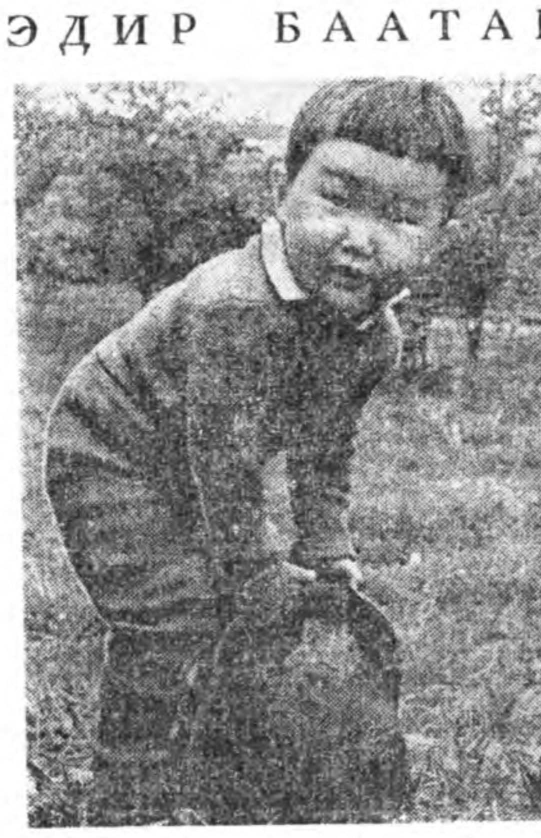
51—54 килограм[...] Тухватулин («Спарт[...] («Буревестник») гэ[...]гаар эрэшүүлэй мүр[...] һэн. Дүршэлтэй бок[...] боксер Тухватулин м[...] байжа, нүгөөдэдөө от[...]

60 килограмм хүрэ[...] сооһоо худөө ажахы[...] түлөөлэгшэ Жамьян[...]гай» Бубеевые бэлэх[...] дээрэ дарую абаритай [...]вай дүршэлтэй нарин [...]до дуратайшуул һайн [...] Тинхэдэ Ергодоев («Т[...] («Локомотив») гэгшэд[...] баригүйгөөр үнгэрөө [...]дэглэмээр. Һүүлэй һ[...] эсэжэ амидаһан нүтө[...] тоологдоо. 67—71 ки[...]нүүртэй дурсагдагша [...] уулзалга харагшадай [...]рөөгүй.

Мүрысөөн үргэлж[...]

Б. ЖАН[...]

ЭДИР БААТАР

— Абарга шанга шадалтай
Ахам эртэ бодоходоо,
Хоёр пүүдэй энэ гиирээр
Хонгордоожо наададаг.
Хүсэжэ тэрэнээ хэзээшьеб
Хүсэтэй болохо һанаан бии.
Татаадхихоо зүрхэсөөшьегүйб
Таба наһатайб. Хамаан юуб?

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фотоэтюд.

Болоһон [...]

МҮШЭРЭЙ... МҮР[...]

«Коммунизм» колхозой хоёр мори[...] алагдаа гэһэн мэдээсэл Яруунын ай[...] милициин таһагта абтаба. Моридой х[...]та милициин начальнигай орлогшо В. П[...]тэй бүлэг хүдэлмэрилэгшэд ошобо. Эн[...] хулгайгаар агнуури хэгшэдһээ гараа г[...]лэгдэбэ.

Февралиин 29 һэн. Үдэшэ ороһон [...] «ангуушадай» мүр эли тодоор аржы[...] алуулһан газарһаа 500 метрэй зайда [...] автомашинын мүр олдобо. Браконьер[...]шинаар ябаһан байгаа хаш. Тинхэдэ «М[...] хойто нэгэ моөрэй мүр онсо илгаатай [...]даба. Тэрэ мүрэй фото-зураг буулгагд[...] моридой бэеһээ винтовкын тобшонууд [...]

Милициин хүдэлмэрилэгшэд хойто [...] өөрын мүр сараатай «МАЗ-500» автом[...]жэ эхилбэ. Һүүлэй һүүлдэ нимэ тух[...]нууд Хоринн ЛПХ-да бии гэжэ элиру[...]

Опергруппа Хоринн ЛПХ ошобо. Х[...] онсо сараатай автомашинын эзэни[...]лев гэгшэ байшаба. «Нимэ сараа ха[...]лоо юм?» гэһэн асуудалда «ойдо т[...] модоной мүшэр дээгүүр гарахадаа с[...]лэй» гэжэ Брылев харюусаба. Теэд [...]гажа үзэхэдэ, Брылев машинаараа ф[...] үдэщын 5 сагта бусаһан байга[...] 29-дэ, мартын 1-дэ автомашина гара[...] Удангүй Брылев моридые буга гэж[...]ноо мэдэрээ юм.

Эрхэтэн Брылев гэмээ амсаха боло[...]

Г. БО[...]

«Дзержинец[...] худы[...]

ҺУРАГШАДАЙ ОЛИМПИАДА

Улаан-Үдымнай хоёрдохи интернат һургуулида физикэ, математика болон химеэр үхибүүдэй бүхэсоюзна олимпиадын республиканска 3-дахи тур үнгэргэгдөө. Тэндэ аймагуудай олимпиадада илаһан 6—10 классуудай бэрхэшүүл шалал бэлигээ шалган туршаа. 26 шалгараашадынь үнэтэ бэлэгүүдээр, мүн I, II, III шатын дипломуудаар шагнагдаа. 20 үхибүүд онсо магтаалда хүртөө, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин грамота абаа.

Олимпиадада хабаадагшадай дунда улаан-үдынхидһөө гадна, холын аймаг, нютагуудтахи һургуулиин үхибүүдэй ерэһэниинь угаа һайшаалтай.

Загарайн аймагай Элхиин дунда һургуулиин долоодохи классай һурагша Геннадий Милявкин, Хурамхаанай дунда һургуулиин наймадахи классай Прокопий Нотанов, юһэдэхи классайхид Сергей Бадмаев (Хори), Анатолий Гантимуров (Нарһата), Сергей Ярмизин (Улаан-Үдэ) гэгшэд нэгэдэхи шангуудта хүртөө.

Эдэ бэрхэшүүлэй 12-нь Ленинград, Ереван, Вильнюс ошожо, һурагшадай бүхэсоюзна олимпиадын түгэсхэлэй 4-дэхи турта хабаадалсаха, тиигэжэ республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалха юм. Эдэмнай хэд бэ гэбэл: Александр Кемер, Нина Воронина (Улаан-Үдэ), Ц. Бадмаев (Хэжэнгэ), Владимир Дармахеев (Петропавловка), Геннадий Малявкин (Элхи), Сергей Бадмаев (Хори) болон бусад болоно.

Тус олимпиада үнгэргэлгэдэ пединститудай олохон багшанар хабаадалсаа. Тиигээшьегүй яахаб даа. Юуб гэхэдэ, олимпиадаар дамжан үхибүүднай эрдэм наукын дардам харгыда ороно бшуу.

И. ПЕТУХОВ.

БОДОЛГО- ТААБАРИ

Загарайн аймагай Арьбажал тосхондо ажаһуудаг, манай газетын уншагша Гарма Самданович **Базаржаповай** эльгээһэн хоёр бодолго-таабариие доро толилбобди. Эдэниие бодожо үзөөд, харюугаа редакцидамнай эльгээгыт. Хэн түргөөр, зүбөөр таагша aаб?

1. 100 түхэригөөр 100 эбэртэ мал худалдажа абаба. Сар—10 түхэриг, үнеэн—5 түхэриг, буруун—50 мүнгэ сэнтэй.

Хэдэн сар, үнеэн, буруун абтааб?

* * *

2. Гурбан аяншан замдаа һуужа амарба. Эсэһэн аяншадай хоёрынь тэрэ дороо унташоо. Гурбадахинь магазинһаа пряник асараад, тэрэнээ гурбан хуби болгон хубаажа, өөрынгөө хубитые эдижэрхёод унташаба.

Хоёрдохи нүхэрынь һэреэд, «Ай, хоол асараал» гээд, баһал гурбан хуби болгон хубаагаад, өөрынхөө эдеэд хэбтэтэрээ дахин унташоо.

Гурбадахи аяншанай бодоод харахадань, пряник байба. «Һайн нүхэд һанаашаар гэжэ нимэл даа. Эдихэ юумэ бэлдээ ха юм» гээд, ехэтэ баярлан, пряннгуудаа тооложо, гурбан хуби табиба. Тиигээд һуутараа, тэсэжэ ядаад, өөрынгөө хубитые эдеэд баһа унташаба.

Удаан унтажа амараад, гурбан нүхэд нэгэн дороо бодобо. Тиигээд үлэһэн пряннгуудаа аб адлихаанаар хубаажа эдиһэн байна. Нэгэшье пряник эбдэжэ хубаагаагүй.

Хэды пряник асарһан байгааб? Нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи нүхэдэй хуби табихада, хэды-хэды хүртөөб? Хамагай һүүлдэ хэдые хубаагааб?

ОЛОН МЭРГЭЖЭЛТЭ

Готон Жамбалович Самаев анхандаа хамтын ажал байгуулалсаха хэрэгтэ өөрынгөө хубитые нилээд оруулалсаһан хүн. Ангуушан, бэрхэ малшан гэһэн нэрэ солоёо нилээд суурхуулһан байха. Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ үбгэн колхозойнгоо луговодоор хүдэлжэ, үбһэ ногооной баян ургаса хуряажа абаа һэн. Намарай сагта бага зэргэ агнадаг. Тиигэжэ нёдондо 4 булгатай хүбшэһөө буугаа бэлэй.

Сүлөөтэй сагтаа Цыбик басагандаа хамһалсадаг. Тэрэнь хонишон юм. Хонидыень бэлшээридэ гаргажа адуулжа үгэхэдөө яһалал туһа хүргэнэ ха юм.

Агнуурида ябахадаа хэрэглэхын тулада хоёр оро барижа байдаг. Тэдэнь үбэл зунгүй ой тайга руу ошожо бэлшэдэг. Тэдэндэ харууһан, үбһэншье хэрэгтэй бэшэ, өөһэдөөл хоолойгоо тэжээгээд ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай Совет засагай 50 жэлэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Г. Ж. Самаев.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Космонавтикын үдэртэ зорюулагдаһан баярай суглаанай материал. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ. «Республикын ажалай алхам» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин мат[...]ниинь 1-дэхи нюу[...]

Гурбадахи хууд[...]нэй номой шэнжэл[...]наһаа абтаһан мо[...]

Дүрбэдэхи хууд[...]лин, Г. Дашабылов [...] Л. Сумкина гэгшэд[...]

Редакторай о[...]
М. Н[...]

Н-01387.